

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Socionomen – den hjälpande handen

- *En kvalitativ undersökning kring hur yrkesverksamma
socionomer förstår sin yrkesidentitet*

Jessica Bjurberg & Anna Engblom

Kandidatuppsats SOPA 63

VT 2018

Handledare: Mikael Sandgren

Examinator: Janicke Andersson

Abstract

Authors: Jessica Bjurberg & Anna Engblom

Title: Social Worker – the helping hand

A qualitative study how active social workers experience their professional identity.

Supervisor: Mikael Sandgren

Assessor: Janicke Andersson

The purpose of our study was to investigate how active social workers experience their professional identity. The method used for this investigation was semi-structured interviews of social workers in different positions with varying degree of experience.

The result showed that the professional identity is something that is unique for each individual. However, by structured analysis of the transcribed interviews, a number of factors of importance for the understanding as well as for developing and maintaining of the professional identity were identified. These factors were categorized into five different themes: *importance of experience, personal traits, work tasks, reflexivity and the meaning of the professional role for the professional identity.*

Based on our respondents' stories, we have gained insight into how hard-defined professional identity is at the same time as it appears to be very important to the social worker.

Keywords: experiences, personal traits, work tasks, reflexivity, profession role, professional identity

Nyckelord: erfarenheter, personliga egenskaper, arbetsuppgifter, reflexivitet, yrkesroll, yrkesidentitet.

Förord

Vi skulle först och främst vilja tacka våra respondenter för att de tog av sin värdefulla tid och ställde upp på en intervju vilket var förutsättningen för att vår undersökning skulle kunna genomföras. Vidare vill vi rikta ett stort tack till vår handledare Mikael för all stöttning genom processen då han på ett konstruktivt sätt guidat oss till ett så bra utförande av uppsatsskrivande som möjligt.

Vi vill även tacka varandra och utan var och ens engagemang likväl förmåga samt kapacitet att ge allt i varje situation hade vi aldrig kunnat uppnå detta resultat med vår undersökning som vi båda står bakom likaså är stolta över att ha utfört.

Till sist vill vi med ett citat från en av våra respondenter visa på vad vi anser socialt arbete handlar om och som vi innerligt hoppas att vi kan förhålla oss till i vårt framtida socionomyrke:

Jag ser det lite som en ynnest att jag får va med på personernas resor och så e det. Jag får ju va med som en medresenär, jag får sitta i den privata kupén och följa med och hur långt jag får följa med e rätt intressant för det har med tilliten till mig att göra. För om jag inte börjar skapa en relation för det e ju också ett av nyckelorden att ha en god relation så åker jag av vid nästa hållplats. Så e det och då kvittar det hur mycket socionom jag e om jag ändå åker ut men sen ska jag ändå va med så pass länge att eh dom sen åker vidare och jag inte står där och tycker synd om mig själv för att jag e så viktigt. Men det e jag inte för det e deras resa och jag ska va med så länge dom behöver mig och sen hoppar jag på en annan resa. (Respondent F)

Innehållsförteckning

Abstract	2
Förord	3
1 Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte	8
1.3 Frågeställning	8
2 Tidigare forskning	8
2.1 Identitet.....	9
2.2 Reflexivitet	10
2.3 Social kompetens.....	10
2.4 Erfarenheter	11
2.5 Arbetsuppgifter.....	12
3 Teori	12
3.1 Charles Westins identititeter.....	13
3.1.1 Avsiktligt uppnådd identitet	13
3.1.2 Avsiktligt förvärvad identitet.....	13
3.1.3 Oavsiktligt förvärvad identitet.....	14
3.2 Anthony Giddens sociologiska identitetsteori.....	14
3.2.1 Självet reflexiva projekt.....	15
3.2.2 Självet berättelse	15
3.2.3 Ontologisk trygghet	16
3.2.4 Tillit.....	16
3.3 Klargörande angående valda teorier.....	17
4 Metod	17
4.1 Kvalitativ ansats	18
4.2 Urval.....	18
4.3 Urvalsförfarande.....	19
4.4 Semistrukturerade intervjuer	20
4.5 Intervjuförfarande.....	21
4.6 Förförståelse	23
4.7 Metodens tillförlitlighet.....	24
4.8 Bearbetning	27
4.9 Etiska överväganden.....	27
4.10 Arbetsfördelning.....	29
5 Resultat och analys	30

5.1 Erfarenheter och dess betydelse	31
5.2 Personliga egenskaper	33
5.3 Arbetsuppgifter.....	35
5.4 Reflexivitet	36
6 Slutdiskussion	40
7 Referenslista.....	45
8 Bilagor	47
8.1 Bilaga 1	47
8.2 Bilaga 2	48

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Socionomyrket är ett brett yrkesområde som innefattar många olika yrkestitlar, bla socialsekreterare, kuratorer samt biståndshandläggare (Morén 2010 s.23). Denna bredd kan bidra till att den enskilde socionomen uppfattar sin yrkesidentitet som otydlig (Josefsson 2017). Fastän socionomen verkar inom väldigt skilda organisationer är professionstiteln densamma (Morén 2010 s.23). Att inneha en socionomexamen innebär att du erhåller förväntningar på att besitta viss yrkeskunskap för att kunna utföra dina arbetsuppgifter (Svensson, Johansson & Laanemets 2008). Socionomprofessionen klassas ofta som en semiprofession. Semiprofessioner anses ha vissa kännetecken som även de klassiska professionerna har men inte alla därav namnet semi (Brante 2009 s.16). Då socialt arbete styrs av politiska/organisatoriska mål saknar det den självständighet som erfordras för att vara en klassisk profession så som läkare och domare (ibid). Som socionom arbetar du ur ett helhetsperspektiv vilket innebär att du har kunskaper om hur både människor såväl som samhället fungerar. Du skall ha förmågan att se människan i samhället samtidigt som du ser samhället i människan (Morén 2010 s.19).

Ordet identitet härstammar från latinets "identitas" vilket betyder likhet. Identitetsbegreppet syftar vanligen på den egna personliga identiteten men kan även avse andra identiteter så som yrkesidentitet. Inom den socialvetenskapliga forskningen är ordet identitet oftast väldigt vagt avgränsat. Westin (1989 s.62) menar att identiteten innebär hur jag ser på mig själv och andra likväl som hur jag uppfattar att andra ser på mig. Identitetsskapandet är en pågående process (ibid). Vår identitet ger oss en stabil känsla av biografisk kontinuitet som vi reflexivt kan förstå samt kommunicera till andra. "Självidentiteten är självet så som det reflexivt uppfattas av personen utifrån hans eller hennes biografi" (Giddens 1997 s.68). Dock så förändras identiteten i takt med att den enskilde deltar i olika former av social interaktion. Förr när det var vanligare att du ärvde ditt yrke, din far var bonde alltså skulle du gå i hans fotspår och så småningom också bli bonde. Då behövdes det aldrig riktigt att du ifrågasatte vem du var eller din egen identitet, yrket gick ifrån generation till generation. I dagens senmoderna samhälle har du större valmöjligheter samt frihet att göra vad du själv är intresserad av och vill göra av

ditt liv. Det egna jaget har blivit ett reflexivt projekt vilket ständigt måste konstrueras, uttryckas samt kommuniceras till andra (Giddens 2007).

Den enskildes yrkesidentitet uppstår hos den enskilde när hen försöker förena den personliga identiteten med deras position eller yrke det vill säga när individen identifierar sig med professionen som sådan (Campanini, Frost & Höjer 2012, Thunborg 1999). Frågan om vad som är personlighet samt frågan om vad som är uppbyggda gemensamma föreställningar och handlingsmönster inom ett visst yrkeskollektiv hänger därmed samman. Begreppet yrkesidentitet innebär ett försök att överbrygga skillnaderna mellan individ och omgivning (ibid). I vår undersökning avses skillnaden mellan den yrkesverksamma socionomen och hens yrkesroll, arbetsuppgifter samt personliga erfarenheter. Yrkesidentiteter kan tillika ses som kollektiva där det finns en del gemensamma föreställningar, handlings- och interaktionsmönster hos aktörer inom samma yrke eller inom en viss verksamhet.

Yrkesidentiteten svarar på frågan: Vem är jag som professionell? (Ciocănel et al 2018). Den kan emellertid också definieras kollektivt som en viss grupp (i vårt fall socionomers) identifiering med vissa egenskaper som är kopplade till yrket (ibid). Yrkesidentiteten innefattar den bild som socionomen bär med sig av sig själv som yrkesperson. Det som blir karakteristiskt för varje enskild socionom är hur hen låter sin yrkesidentitet bilda basen för den personliga delen i dennes yrkesroll (Svensson, Johansson & Laanemets 2008 s.101). För att en socionom skall kunna bilda sig en egen yrkesidentitet är egna personliga erfarenheter en stor bidragande del i skapandet av denna identitet (Wiles 2013). Josefsson (2017) menar på att socionomens yrkesidentitet är nära kopplad till den personliga identiteten. Kunskaper likväl som erfarenheter ifrån professionsutövandet införlivas såväl som integreras med socionomen som enskild individ.

Utveckling i socionomyrket leder till en utveckling som person och vice versa (ibid). Denna förening förefaller vara en uppbygglig process som tyvärr kan påverka den enskilde till att känna ökad stress i ett redan stressigt yrke, detta med tanke på de praktiska och emotionella krav som ställs på socionomer. Det som är underlättat för många i sitt professionella engagemang utgör även ett dilemma för den egna hälsan (Campanini, Frost & Höjer 2012).

En yrkesidentitet är inte något den enskilde socionomen erhåller och som sedan är oföränderlig utan den kommer att fortsätta att utvecklas samt förändras under hela tiden som yrkesverksam (Wiles 2013). Moorhead, Bell och Bowles (2016) menar på att det är av största

vikt att yrkesidentiteten får en mer framskjuten plats i det praktiska sociala arbetet och inte bara är något som belyses vid utbildningen av socionomer.

Med bakgrund av det vi redogjort för ovan blir frågan om hur socionomer förstår sin yrkesidentitet särskilt intressant.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur yrkesverksamma socionomer förstår sin yrkesidentitet.

1.3 Frågeställning

Vad menar yrkesverksamma socionomer att personliga erfarenheter har för betydelse i den enskilde socionomens yrkesidentitet?

Hur talar den yrkesverksamme socionomen om sin yrkesroll i relation till sin yrkesidentitet?

Hur förhåller sig den yrkesverksamme socionomen till sin profession?

Hur upplevs känslan av tillit till sin yrkesidentitet av den yrkesverksamme socionomen?

2 Tidigare forskning

Under detta avsnitt kommer det att redogöras för studier som är relevanta med hänsyn till det vår uppsats avser att behandla. Den tidigare forskning som presenteras nedan redogör för olika delar som framhålls som viktiga för skapandet av socionomers yrkesidentitet. Avsnittet om identitet handlar om hur den professionella identiteten sammanfaller med den personliga identiteten. Därefter följer ett avsnitt om reflexivitet, som handlar om vikten av att den enskilde yrkesverksamme erhåller möjlighet till reflektion. Stycket om social kompetens kommer handla om hur viktig förmågan att kunna bygga allianser med sina brukare/klienter är. Därefter följer en redogörelse för värdet av erfarenheter vid utvecklandet av yrkesidentitet. Avslutningsvis redogör vi för de olika arbetsuppgifter socionomer ställs inför.

Vi menar att denna tidigare forskning bidrar till en förståelse för hur komplext yrkesidentitet är samt vikten av att erhålla densamma. Vad vi har funnit när vi sökt tidigare forskning inom vårt undersökningsämne är att en stor del av forskningen har gjorts på nyutexaminerade socionomer. Detta för att det är av största vikt att öka förståelsen för hur nyutexaminerade socionomer upplever såväl som främjar sin yrkesidentitet. Det har även gjorts mycket jämförelser på hur högskolor/universitet i sina socionomutbildningar förbereder den enskilde studenten för yrkeslivet.

2.1 Identitet

Genomgående tema för merparten av de artiklar vi funnit handlar ju som sagt om hur viktig yrkesidentiteten verkar vara i utbildningssituationen av socionomer. Det framgår i artiklarna att hur den enskilde bildar sin yrkesidentitet är högst individuellt samt att yrkesidentiteten kommer att fortsätta att utvecklas och förändras under hela sin karriär. Moorhead, Bell och Bowles (2016) presenterar resultaten av en studie över 12 månader med 17 nyutexaminerade socionomer och hur de reflekterar över sina yrkesidentiteter. Studien framhåller att yrkesidentiteten konstrueras och utvecklas av värderingar, etik samt kunskapsbasen inom professionen. Vikten av en yrkesidentitet är något som diskuteras mycket under utbildningen men väl ute på fältet så ges denna inte alls lika stor plats, trots att en stor del av forskningen menar på att det är av största vikt att yrkesidentiteten får en mer framskjuten plats när socialt arbete väl skall omsättas i praktiken (Moorhead, Bell & Bowles 2016, Wiles 2013, Campanini, Frost & Höjer 2012). Detta för att få en förståelse ute på arbetsmarknaden för att de nyutexaminerade socionomerna inte på långa vägar är färdiga socialarbetare. Campanini, Frost och Höjer (2012) redogör i sin artikel för resultaten från 15 respondenter i en jämförande studie i England, Sverige samt Italien om och hur en känsla av yrkesidentitet utvecklas hos nyutexaminerade socionomstudenter. Den ger den enskilde professions utövaren en unik kunskapsbas när hen utvecklar samt kommer i besittning av en särskild yrkeskultur. Ciocănel et al (2018) presenterar resultaten som framkommit i en studie i Rumänien med 21 social arbetare och hur de bygger sin yrkesidentitet genom sitt dagliga identitetsarbete. Hur den enskilde förstår sin yrkesidentitet kan besvara frågan: Vem är jag som professionell? Respondenterna i Campanini, Frost och Höjers (2012) studie framhäver att: du måste vara professionell eftersom detta är ditt jobb, men du måste vara dig själv annars kommer du att bli en robot. Tanken att identitet kan delas upp i kategorierna "professionell" och "personlig" är en effekt av kategorisering. I själva verket identifierar sig socialarbetarna i

undersökningen med en förening av deras yrkesidentiteter och personliga identiteter, de uttrycker att de är socialarbetare inte att de jobbar som socialarbetare (ibid). Även respondenterna i Wiles (2013) undersökning visar på att de kunskaper de fått som socialarbetare införlivas i deras personliga identiteter. Respondenterna redogör för att de gjort stora personliga förändringar vid utvecklingen av sin yrkesidentitet. Familj och vänner kan ofta påpeka att "nu låter du som en socionom igen". Wiles (2013) redogör i sin artikel för resultatet av samspelet mellan sju socionomelevers personliga och yrkesmässiga identiteter. Campanini, Frost och Höjer (2012) menar att denna förening verkar vara en positiv process men kan tyvärr påverka den enskilde till att känna ökad stress i ett redan stressigt yrke, detta med tanke på alla de praktiska och emotionella krav som ställs på socionomer. Det som underlättar för många i sitt professionella engagemang utgör även ett dilemma för det egna måendet (ibid). Moorhead, Bell och Bowles (2016) betonar starkt i sin studie hur viktigt det är att forska på hur yrkesidentiteter formas och konstrueras samt hur självidentiteten och yrkesidentiteten integrerar i en sammanhängande socionomiditet.

2.2 Reflexivitet

Ytterligare ett genomgående tema i den tidigare forskning vi gått igenom är vikten av att den yrkesverksamma socionomen ges tid till reflektion (Moorhead, Bell & Bowles 2016, Wiles 2013, Campanini, Frost & Höjer 2012). Respondenterna i deras undersökningar framhåller hur reflekterandet gjort det greppbart att förstå vem de är som socionomer, hur/om de skiljer sig ifrån andra socionomer samt vad det innebär att vara socionom. Forskningsresultaten visar på att det vid reflektion sker en utveckling av yrkesidentiteten, det blir greppbart för den enskilde att förstå vem de är som socionomer (Wiles 2013). Moorhead, Bell och Bowles (2016) menar på att det är viktigt att möjligheten till att reflektera över sin yrkesidentitet inte enbart skall ges individuellt utan även tillsammans med kolleger såväl som med sin chef. Detta för att den enskilde skall kunna upprätthålla sitt välbefinnande, sin utveckling likväl som sitt engagemang i och för sin yrkesroll.

2.3 Social kompetens

Alla deltagare i Ciocănel et al (2018) studie identifierade sig som hjälppersoner i förhållande till sina klienter samt till sin yrkesmässiga tillfredsställelse. En viktig egenskap för socionomer är att bygga allianser med sina klienter/brukare. Genom att utveckla sin sociala kompetens

dvs hur man är med människor, hur man kommunicerar samt visar empati så förefaller det lättare för socionomen att få till sunda och bra relationer med sina klienter/brukare (Campanini, Frost & Höjer 2012). Även Wiles (2013) visar i sin studie på att då den enskilde individen använder sig av jaget för att uppnå relationer med brukarna är det av största vikt att personen besitter god social kompetens. Ciocănel et al (2018) menar på i sin studie att vikten av social kompetens återspeglar hur betydande de medmänskliga dimensionerna av socionomyrket är samt att den yrkesverksamme socionomen oftast fokuserade på att hjälpa den enskilda individen istället för samhället som helhet. Många av respondenterna i undersökningen framhöll klienternas tacksamhet som en källa till professionell tillfredsställelse. Detta pekar på att klienternas sätt att återkoppla på socionomens försök till att hjälpa dem bidrar till skapandet av en yrkesidentitet (Ciocănel et al 2018).

2.4 Erfarenheter

Att erfarenheter är viktiga för utvecklandet av en yrkesidentitet är forskarna i våra undersökta studier överens om. Moorhead, Bell och Bowles (2016) redogör i sin artikel för hur de nyutexaminerade socionomerna förväntas komma ut på fältet som fullfjädrade erfarna socionomer som omedelbart kan allt inom professionen. Wiles (2013) menar att personliga erfarenheter är av stor betydelse för konstruerandet av en yrkesidentitet. I yrkeslivet värdesätts dock "rena" arbetslivserfarenheter samt fortbildning och det ges inget stöd i utvecklandet av yrkesidentiteten (Campanini, Frost & Höjer 2012). Ciocănel et al (2018) redogör för att känslan av en yrkesidentitet bygger på aktiva processer. Detta innebär att yrkesidentiteten utvecklas över tid genom att den enskilde interagerar med kolleger likväl som med brukare. Resultatet av Wiles (2013) undersökning visar att socionomstudenter konstruerar sin yrkesidentitet i förhållande till önskade egenskaper eller genom att utveckla en känsla av gemensam identitet med andra social arbetare. Följande pekar Wiles (2013) på att studenterna uppgav är viktigt för dem i deras uppbyggnad av yrkesidentitet:

- Förmågan samt förtroendet att kunna prata om teoretiska kunskaper.
- Följa yrkeskoder
- Veta var gränsen går
- Ha kunskaper om värderingarna i socialt arbete

Detta görs genom att deras sätt att tänka förändras utifrån deras lärande samt genom ökade erfarenheter. Wiles (2013) framhåller också hur viktigt det är med erfarna kolleger som kan agera förebilder vid utvecklandet av yrkesidentiteten.

2.5 Arbetsuppgifter

Eftersom socionomer verkar inom väldigt skilda områden genom olika yrkesroller där de kan vara både myndighetsutövare eller behandlande socionomer så finns det en stor spridning i hur den yrkesverksamme socionomens arbetsuppgifter ser ut. Moorhead, Bell och Bowles (2016) redogör i sin artikel för hur utmanande och viktig den första tiden som yrkesverksam socionom är. Samtidigt som den nyutexaminerade socionomen skall omsätta sin kunskap till praktiskt socialt arbete skall hen också utveckla en yrkesidentitet. Utvecklandet påverkas av vilken yrkesroll hen har samt vilka arbetsuppgifter som utförs (Ciocănel et al 2018).

Campanini, Frost och Höjer (2012) redogör för hur respondenterna i deras undersökning återger hur de redan från dag ett av sin anställning förväntas hantera svåra fall utan att tillräcklig tid ges för att komma in i arbetet. Även vad gäller dokumentationen tycker de att de får för lite utbildning som nyanställda. När respondenterna kommer ut som nyutexaminerade känner de sig inte förberedda för att till exempel kunna samla in information samt göra bedömningar i barnavårdsutredningar eller att de saknar kunskaper om olika psykiska funktionsnedsättningar. Ytterligare en upptäckt som de nyutexaminerade respondenterna i Campanini, Frost och Höjers (2012) studie visade på har varit det stora ansvaret de har som socionomer och de många osäkerheter som är kopplade till beslutsfattandet de behöver göra: du hoppas att du fattar de rätta besluten för att du vill ha det bästa resultatet för dina klienter/brukare.

3 Teori

Som teoretisk utgångspunkt har identitetsbegreppen idential av Charles Westin (1989) valts samt Anthony Giddens (1997) teoretiska ansats sociologisk identitets teori. Vi har under vår utbildning fått klart för oss att identitetsbegreppet är ett av de mest centrala och meningsfullaste begreppen inom samhällsvetenskaperna men som används på olika sätt i olika avseende beroende på vilken kontext som berörs.

3.1 Charles Westins identitaller

Westin (1989 s.62) menar på att identiteten är de djupa kategoriseringsprinciper som beskriver hur jag ser på mig själv, hur jag ser på andra samt hur andra ser på mig. Westin (1989) menar att identiteten har två strukturer, ytstrukturen och djupstrukturen. Till den först nämnda hör det som syns, hörs, känns samt märks i fråga om den enskildes identitet. Till djupstrukturen hör de drivkrafter som styr det mänskliga handlandet till exempel behovet av självrespekt, erkännande, samt social tillhörighet. Enligt Westin (1989) kan identiteten delas in i identitaller. Dessa består bland annat av kön, ålder, yrket, medlemskap i olika grupper samt olika roller så som förälder och partner. Identitallerna bestämmer de väsentliga delarna av en persons identitet. Identitallerna kan delas upp i tre olika kategorier: avsiktligt uppnådd identitall, avsiktligt förvärvade identitaller samt oavsiktligt förvärvade identitaller (ibid ss.69-73).

3.1.1 Avsiktligt uppnådd identitall

Till dessa identitaller tillhör enligt Westin (1989 ss.68-69) de "medlemskap" den enskilde har i olika grupper. Medlemskapet grundar sig i ett aktivt val samt någon form av prestationer. Den vanligaste avsiktligt uppnådda identitallen är valet av sitt yrke. Att vara del av en grupp är oftast väldigt betydelsefullt för utvecklingen av identiteten då människan genom bekräftelse ifrån andra utvecklar ett gott självförtroende samt en positiv identitet (ibid). Med relevans för vår undersökning finner vi det intressant att höra våra respondenters tankar kring varför de valt att bli socionomer samt om de uppvisar det Westin (1989 s. 69) menar kan uppstå när personer är medlemmar i en grupp nämligen en mental homogenisering, vilket innebär att man tänker, resonerar samt agerar på liknande sätt.

3.1.2 Avsiktligt förvärvad identitall

Till dessa identitaller tillhör enligt Westin (1989 s.70) de färdigheter den enskilde utvecklar genom livet vad gäller att interagera med andra i dess omgivning. Människan intar olika roller som är komplementära till dem personer de möter tex socialsekreterare – brukare eller behandlare-klient. I mötet med andra finns oftast ömsesidiga förväntningar om hur interaktionen dem emellan skall gå till väga. Det är den enskilde själv som bestämmer vilka sidor hen önskar visa av sin identitet samt vilka sidor som hålls tillbaka. Resultatet av dessa avsiktligt förvärvade identitaller ger den enskilde individen möjlighet att utveckla social kompetens i sättet att tala samt agera tillsammans med andra (ibid).

3.1.3 Oavsiktligt förvärvad idential

Till dessa identialer tillhör enligt Westin (1989 s.72) namn, kön, ålder, etnicitet samt hudfärg. Även samhällsklass och religiös tro är delar i de oavsiktligt förvärvade identialerna. De kategorier som ingår i de oavsiktligt förvärvade identialerna får människan redan vid födseln. De oavsiktligt förvärvade identialerna är de identialer som personer brukar tänka på först samt definiera sig efter när de tänker på sig själva eller när de möter andra (ibid).

3.2 Anthony Giddens sociologisk identitetsteori

För att ytterligare kunna analysera våra respondenters svar så kommer vi att använda oss av de begrepp vi valt att använda oss av i Giddens (1997) teoretiska ansats sociologisk identitets teori. Denna teori berör hur individens identitetsskapande i dagens moderna samhälle skiljer sig från tidigare epoker. De begrepp vi valt ifrån Giddens (1997) identitetsteori är: självets reflexiva projekt, självets berättelse, ontologisk trygghet samt tillit.

Vårt moderna samhälle är enligt Giddens (1996,1997) definition, produkten av det sociala livet och organisationens framväxt sedan 1600-talets Europa. Denna framväxt sträcker sig över hela världen. Samhället är idag fyllt med risker likväl som osäkerhet och kan därför definieras som ett risksamhälle (ibid). I dagens senmoderna risksamhälle så är frågan om identitet särskilt problematiskt eftersom det hela tiden är under omförhandling (ibid). I korthet menar Giddens (1996,1997) att i det förmoderna samhället var det inte nödvändigt att hysa fullt förtroende för andra än för familj och närmaste grannar. Riskerna fanns men de hade annan karaktär än idag, naturen, våld från härjande arméer, risken för att mista den religiösa nåden, etc. Det senmoderna samhället konfronterar människan med en mångfald av val, vilka kommer från olika källor. För att kunna välja blir människan tvungen att sätta sin tillit till olika expertsystem där auktoriteter kan ge dem svar på hur de skall leva eller agera i vissa situationer (Giddens, 1997). I dagens samhälle är det inte längre bara den enskilde individen som påverkar det egna identitetsskapandet utan hela samhällets globala karaktär har en stor inverkan. Identiteter är således de historier individen skapar om sig själv. De centrala frågorna för oss människor som lever under senmoderniteten är: Vad ska man göra, hur skall man handla och vem skall man vara? Dessa frågor besvaras genom att individen lever det liv som hen väljer (Giddens 1997 s.89).

3.2.1 Självets reflexiva projekt

Anthony Giddens (1997) menar att reflexivitet grundar sig i alla valmöjligheter som finns i det moderna samhället. Självets reflexiva projekt innebär att ”en individ måste finna sin identitet bland alla de strategier och alternativ som de abstrakta systemen erbjuder” (Giddens 1996 s.118). Enskilda individer eller människor i grupp ställs ständigt inför flera olika val/handlingsmöjligheter och med dessa tillförs även eventuella risker. Det här leder till att den enskilda individen samt människor i grupp ständigt måste reflektera över framtida handlingar. På den individuella nivån menar Giddens (1997) att reflexivitet är ett vanligt förekommande fenomen hos individer i det senmoderna samhället. Med reflexivitet avser Giddens (1997) människans förmåga att ständigt göra ändringar i sitt sätt att vara mot bakgrund av nya informationer eller kunskaper. Begreppet eftersträvar att beskriva hur identiteter inte är något människor föds med utan är pågående processer, vilka fortlöpande konstrueras och omarbetas (Giddens 1997 s. 67). Vidare anser Giddens (1997) att modernitetens reflexivitet sträcker sig ända in i självets innersta kärna, detta leder till att självet blir ett reflexivt projekt. Att individen måste pröva och konstruera självet i en reflexiv process fortgår ständigt (ibid). En reflexiv identitet är därför inte något som begränsas till några få specifika egenskaper hos individen utan handlar om hur väl hon kan vidmakthålla och forma sin egen historia i förhållande till de situationer hen upplever (ibid). Människan blir därför ensam ansvarig för självet och måste lära känna sig själv i mycket större utsträckning än tidigare. Detta medför att den enskilde individen måste reflektera över vad som händer, om hen är nöjd med de som händer eller det måste till en förändring? Hen blir då medveten om sin livssituation och har möjligheten till att aktivt påverka sin framtid. Detta för att kunna uppnå målet med att nå tillfredsställelse likväl som att skapa sig en möjlighet att leva livet fullt ut (Giddens 1997).

3.2.2 Självets berättelse

Enligt Giddens (1997) handlar självidentitet om en individs förmåga att hålla igång en specifik berättelse. Människans identitet är något som skapas i interaktionen med andra människor. ”Vi är inte den vi är, utan den som vi gör oss till” (Giddens 1997 s.95). Identiteten grundar sig främst i hens förmåga att kunna skapa en berättelse om sig själv. Denna berättelse förstås reflexivt inte enbart av individen själv utan även av hens omgivning (Giddens 1997 s.276). Det är ej i den enskildes beteende eller i andras reaktioner som identiteten finns utan i kapaciteten att hålla i gång en detaljerad berättelse (Giddens 1997 s.69). Den detaljerade

berättelsen består av händelser som sker i omgivningen och som sedan sorteras in i den fortsatta historien om självet. Historien måste vara till mesta delen sann annars klarar den enskilde inte av att vidmakthålla ett normalt samspel med omgivningen (ibid). Våra livsberättelser skildrar inte en objektiv historia, utan min historia som vid behov kan skrivas om vilket gör att identiteten ges en nödvändig flexibilitet (ibid). Identiteten finns i kapaciteten att vidmakthålla en speciell berättelse om sig själv, en ständigt pågående historia om jaget (ibid). Under våra intervjuer pratade vi mycket med våra respondenter kring vikten av handledning samt om eller på vilket sätt de tar tillvara på varandras kompetens i arbetsgruppen.

3.2.3 Ontologisk trygghet

Enligt Giddens (1996) innebär ontologisk trygghet att ”[...] *den tillförsikt de flesta människor hyser rörande att deras identitet kommer att uppvisa en kontinuitet och att den omgivande sociala och materiella handlingsmiljön kommer att vara konstant*” (Giddens 1996 s.91).

Giddens (1997) menar på att ontologisk trygghet är något som byggs upp under spädbarnsålder. Det är en del av identitetsbyggandet under skapandet av jaget och självet som barnet genomgår i interaktion med bland annat föräldrarna (Giddens, 1997). Den ontologiska tryggheten fungerar som en psykologisk skyddshinna för individen dvs den ger den enskilde känslan av att ting samt personer är pålitliga. Den ontologiska tryggheten är ett kognitivt fenomen med sina rötter i det omedvetna och karakteriseras av en trygghetskänsla hos individen baserad på rutiner (Giddens 1996 s.91, Giddens 1997 s.70). Allt som händer och sker följer ett visst mönster. Den enskilde hanterar utmaningar utifrån ett på förhand bestämt känslö- och beteendemässigt mönster som hon försett sig med genom ett vardagligt handlande samt tänkande (ibid). Giddens (1997) redogör vidare för att de svar som den enskilde ger åt sig själv finns på beteendep Janet och styr hur individen handlar i vardagen. Med relevans för vår undersökning finner vi det intressant att höra våra respondenters tankar kring om de förändrats med åren och blivit tryggare som person eller om de alltid haft vissa egenskaper som gör att de kan tackla de så komplexa situationer som kan uppstå i yrket som socionom.

3.2.4 Tillit

Giddens (1996) definierar begreppet tillit som ”*förtroende eller en förlitan på att någon eller något har en viss egenskap eller attribut eller att ett påstående är sant*” (Giddens 1996 s.36)

När det uppstått tillit erhåller den enskilde en medvetenhet om att det finns olika handlingsalternativ (Giddens 1996 s.37). Giddens (1997) menar att en människas grundläggande tillit etableras när hon knyter nära band till sina omsorgspersoner. Detta grundläggs i tidig ålder och blir ett mer och mer permanent sätt att förhålla sig till omvärlden i vuxen ålder. Tilliten är en förutsättning för att individen skall kunna skapa sig såväl självidentitet samt en tillitskänsla till andras pålitlighet och heder. Tillitskänslan uppstår vid samverkan med omgivningens verklighet. Det finns flera bidragande faktorer som bidrar till att människor upplever tillit bland annat tidigare erfarenheter. Att få uppleva att verkligheten är på riktigt och att responsen från andra individer bekräftar det. Något vi haft i åtanke inför vår undersökning är om den enskilde socionomen upplever tillit olika beroende på vilken yrkesroll hen har samt vilka band som är nödvändiga att knyta till sina klienter.

3.3 Klargörande angående valda teorier

I vår uppsats har vi använt oss av det Westin (1989) benämner som ytstruktur. Istället för Westins diskussion om djupstruktur så har vi valt att diskutera den aspekten av identiteten med hjälp av Giddens begrepp ontologisk trygghet samt tillit. De begrepp vi valt att välja bort ifrån Giddens teori har vi gjort dels för att begränsa oss samt för att vi inte kan se att de har en betydelse för uppkomsten samt bevarandet av en yrkesidentitet. Vi har valt båda dessa teorier då de kompletterar varandra väl. Westin (1989) visar på den del av identiteten som den enskilde till viss del är aktiv i samt kan styra över själv. Till exempel de förvärvade identiteterna som är möjliga att "bygga på" genom olika former av utbildningar. Giddens (1996,1997) visar på den del av identiteten som den enskilde inte medvetet styr över själv. Till exempel kan inte den enskilde styra själv över vilka egenskaper de har utan det styrs i mångt och mycket ifrån känslan av ontologisk trygghet.

4 Metod

Under kommande kapitel kommer vi, genom olika underrubriker redogöra för hur vi gått tillväga i vår undersökning likväl varför vi ansåg detta sätt passade just vår studie.

4.1 Kvalitativ ansats

I denna undersökning fokuserade vi på att undersöka hur yrkesverksamma socionomer förstår sin yrkesidentitet. Då vår ansats redan från början varit att höra våra respondenters resonemang samt funderingar kring olika ämnen, relaterade till begreppet yrkesidentitet valde vi att använda oss av en kvalitativ metod med intervjuer som tillvägagångssätt. På detta sätt fick vi vara med om situationer där vi tillsammans med våra respondenter fick möjligheten att skapa en ömsesidig relation. Samtalen fortlöpte på ett öppet likväl tillåtande sätt vilket resulterade i en berättelse med egna ord från våra respondenter likaså inga tillrättavisningar från vår sida.

Vi använde oss alltså av en kvalitativ ansats vilket S. B. Merriam (1994) menar på har som huvudsyfte att förstå innebörden av en viss företeelse eller upplevelse. Själva utgångspunkten är att det inte finns en enda och objektiv sanning som går att mäta. Merriam (1994) påpekar fyra egenskaper som inkluderas i en kvalitativ undersökning. Dessa är att intervjuaren är mer intresserad av process än av resultat eller produkt. Hon menar vidare att intervjuaren är intresserad av hur människor upplever likväl tolkar sina egna upplevelser samt hur de strukturerar sin sociala verklighet. Merriam (1994) poängterar även att det är intervjuaren själv som är främsta instrumentet för insamlingen liksom analysen av data samt att personen som utför intervjun är flexibel likväl sensitiv gentemot kontexten. Till sist menar Merriam (1994) på att kvalitativa undersökningar oftast inbegriper någon form av fältarbete som tex intervjuer, observationer eller liknande.

4.2 Urval

Då vi i vår undersökning ville hitta relevanta samband mellan våra forskningsfrågor och urvalet av respondenter, valde vi att använda oss av ett målinriktat urval (Bryman 2011 s. 434). Syftet med denna studie var att undersöka hur yrkesverksamma socionomer förstår sin yrkesidentitet.

Vår ansats under hela processen var att använda oss av ett snöbollsurval som enligt Bryman (2011 s.434) innebär att vi konkret skulle vända oss till personer med relevans för vårt ämne och som vi hade en viss kännedom om sedan tidigare. De i sin tur hjälpte oss att finna respondenter som med sina personliga erfarenheter samt upplevelser inom sin profession kunde ge oss svar på undersökningens frågeställningar. Vi hade i åtanke redan i början på

processen av vår undersökning att få ett varierat urval för att om möjligt få in så många olika perspektiv av upplevelser samt erfarenheter som det gick att få ut av åtta intervjuer.

Med en variation av diverse yrkesroller inom en och samma profession, i vårt fall socionom hoppades vi på något sätt kunna urskilja en koppling under vår analys som kunde påvisa om hur den enskilde förstod sin yrkesidentitet, utifrån erfarenhet samt arbetsuppgifter. Våra respondenter skiljde sig även sig åt gällande ålder likväl erfarenhet inom yrket vilket vi skulle reflektera över kring betydelsen av detta i deras resonemang samt tankesätt. Vi var mycket nöjda över utfallet av urvalet och fick den variation vi önskat med hänseende till syftet likaså frågeställningarna i vår undersökning.

4.3 Urvalsförfarande

Respondenterna för denna undersökning utgjordes av individer med en socionomutbildning, verksamma i tre skånska kommuner. I första skedet kontaktade vi individer som vi haft viss kännedom om sedan tidigare och som hade kontakter relevanta för vårt syfte samt frågeställningar. Efter vi fått namn på passande intervjupersoner, valde vi ut och tog kontakt samt bokade in respondenter med hänseende till närhetsprincipen likväl som dess variation av yrkesroll som vi eftersträvat när vi diskuterade varierat urval. Kommunerna valdes därmed ut på grund av närhet samt att snöbollsurvalet tog oss dit och med våra begränsningar i beaktning innebar detta att andra kommuner inte hade någon möjlighet att delta i undersökningen. Den största begränsning vi hade att förhålla oss till var möjligheten att fysiskt träffa våra respondenter vilket vi ville. Då hade vi inget annat val än att välja intervjupersoner som vi på relativt lätt sätt kunde köra till för att genomföra intervjuerna.

Efter att ha gjort vårt val av respondenter inför våra intervjuer skickade vi ut ett mail till samtliga. I mailet framkom bland annat information om undersökningens syfte samt hur lång tid som vi beräknat att intervjusituationerna skulle ta (se bilaga 1). Detta innebar i sin tur att det var enbart de personer som fick mailet som hade möjlighet att delta i undersökningen. För att nå ut till dessa individer via mail fick vi redan i första stadiet kontaktuppgifter från våra kontakter som förmedlade de potentiella intervjupersonerna. De individer som därefter valdes ut och som hade tagit del av det utskickade mailet likaså hade möjlighet att medverka kontaktade vi sedan på angiven mailadress och en tid för intervju bokades in. Vi gjorde ingen återkoppling till våra ursprungspersoner om vilka respondenter vi skulle använda oss av. Det

var helt upp till våra intervjupersoner att själva avgöra om de ville berätta för andra om deras medverkan eller inte.

Vår urvalsmetod kan ha påverkat vår empiri på de diverse sätt. Varje enskild individs resonemang samt funderingar kring hur hen förstår sin yrkesidentitet görs på sitt eget personliga sätt. Med det i åtanke hade vi fått helt andra berättelser och därmed olik empiri att analysera om vi valt andra respondenter. Enligt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015 s. 42) ökar tillförlitligheten så att empirin blir oberoende av enskilda intervjupersoners uppfattningar när forskaren intervjuar sex till åtta personer och därav hade vi redan i planeringsstadiet tänkt oss att utföra åtta intervjuer vilket även blev fallet. Dock föll en av våra intervjuer bort efter transkriberingen vilket vi redogör för i ett kommande avsnitt. Vi upplevde inte något problem med att få tag i tillräckligt med respondenter som kunde tänka sig att delta i en intervju så det var inga problem för oss att välja ut vilka individer som kunde bidra med en variation i avseende till vårt syfte samt frågeställningar.

4.4 Semistrukturerade intervjuer

Syftet med att genomföra en kvalitativ intervju är att använda sig av det direkta mötet mellan intervjuaren och respondenten samt det unika som uppstår i just detta samtal i just denna kontext, eftersom relationen likväl samtalen skiftar med tiden. Det är upp till intervjuaren att lyckas fånga samt följa upp respondentens uppgifter, berättelser såväl som förståelser (Widerberg 2002 s.16).

I denna undersökning användes endast semistrukturerade intervjuer som insamlingsmetod. Detta är att föredra för att förstå intervjupersonens perspektiv likaså skapa mening utifrån deras erfarenheter (Kvale & Brinkmann 2014 ss.165-166). Vid valet av semistrukturerade intervjuer ville vi ge våra respondenter friheten att själva utforma sina svar, med stöttning av våra öppna frågor som kunde leda dem rätt i deras berättelse som de vill delge oss och precis så upplevdes samtliga intervjusituationer som vi utförde.

För att kunna möjliggöra att uppfylla vårt syfte med undersökning samt få svar på våra frågeställningar använde vi oss av en intervjuguide (se bilaga 2) som utgick ifrån olika teman med underfrågor men även förslag på följdfrågor. Kvale och Brinkmann (2014 s.172) menar att denna form av intervjuguide öppnar upp för nya infallsvinklar såväl som för oförutsedda fenomen. Bryman (2011 ss. 415–416) skriver att intervjuaren vid en semistrukturerad intervju

håller sig till en intervjuguide som en sorts ram vilken medför att det blir lätt att ha nya följdfrågor och där intervjupersoner har en ganska stor frihet att utforma sina svar.

Före själva tematiseringen handlar det om att klargöra syftet med undersökningen, att skaffa sig förkunskaper om det aktuella ämnet samt att sätta sig in i olika teorier likväl tekniker för intervju och analys för att kunna avgöra vilka som är lämpligast i just detta sammanhanget (Kvale & Brinkmann 2014 s.147). Uppkomsten till valet av teman samt efterföljande frågor diskuterades fram av oss båda uppsatsskrivare. Vi var enade kring vad vi ville uppnå med våra frågor under intervjusituationerna vilket kunde härledas till undersökningens syfte likväl som frågeställningar. På så sätt kom vi efter ett relativt kort övervägande med diskussioner fram till den slutgiltiga versionen. Efter vi genomfört vår första intervju frågade vi berörd respondent om vi fick ställa några frågor kring upplägget av vår intervjuguide och med tanke på att ovannämnda själv var inne i skrivandet av en masteruppsats vid sidan av sitt arbete tyckte vi det var rätt person att rådfråga. Hon bekräftade och hade inga invändningar mot våra teman likväl frågor samt ansåg de alla hade relevans för vår undersökning.

Våra förhoppningar med att använda oss av semistrukturerade intervjuer var att vi skulle kunna täcka av de områden som borde beröras. Vi ville även ge våra respondenter ett stort utrymme likaså försöka få själva intervjusituationen att upplevas likväl öppen som tillåtande att få uttrycka sig fritt. Detta kunde infrias med vår relativt öppna intervjuguide samt att vi lät våra respondenter ta sig tid att fundera kring vissa svar. Vi visade respekt samt påtalade att vi hade gott om tid så att våra respondenter inte skulle känna sig stressade på grund av vårt agerande. Vi uppvisade ett intresse av deras berättelse genom att kontinuerligt bekräfta dem likväl som vi påvisade ett aktivt lyssnande. Detta genom att ställa följdfrågor och att tydligt genom vårt kroppsspråk likväl ansiktsuttryck visa på en nyfikenhet samt en strävan efter att få höra mer kring deras upplevelser likaså erfarenheter.

Vid samtliga intervjuer påtalade våra respondenter att de hade fått uttrycka och förmedla vad de ville få fram samt att de uppskattade våra frågor som de ansåg vara reflekterande men inte helt enkla att svara på utan krävde lite eftertänksamhet samt en insikt om sin egen yrkesidentitet.

4.5 Intervjuförfarande

Denna undersökning baserades på semistrukturerade intervjuer med sju stycken socionomer som hade olika yrkesroller samt arbetade på olika arbetsplatser i tre olika kommuner.

Socionomerna i vår respondentgrupp arbetade med såväl myndighetsutövning enligt socialtjänstlagen (SoL) som med behandlande inslag i sina arbetsuppgifter. Respondenterna bestod av sex kvinnor samt två män. En av kvinnorna arbetade som sektionschef.

För att ge så stor frihet som möjligt till våra intervjupersoner fick de själva välja var och när intervjun skulle ske. Tidpunkten kunde variera efter respondentens önskemål.

Intervjuerna genomfördes främst på respektives arbetsplats med undantag från två som utfördes på Campus i Helsingborg. Intervjuerna varade mellan 40-60 minuter och samtliga intervjuer spelades in. Själva platsen för intervjuerna upplevde vi inte var avgörande då vi var fria från störande moment under samtliga intervjusituationer.

Vi hade vetskapen om att vi måste vara beredda på ändringar när vi arbetade fram intervjuguiden då det är ett dokument som inte nödvändigtvis är färdigställt vid den första intervjun men i vårt fall blev den första sammanställda versionen av intervjuguiden även den slutgiltiga då utfallet vid intervjusituationerna blev i stort som vi tänkt och hoppats på. Fråga 18 upptäckte vi dock redan efter första intervjun inte fanns någon relevans med att ställa men vi lät ändå den vara med i intervjuguiden då vi inte var säkra på om den inte kunde användas likväl fylla någon funktion vid senare intervjuer.

Intervjuguiden vi användes oss utav var uppdelad i sex delar som bestod av en bakgrundsdel, fyra olika teman som tillhörde undersökningens syfte samt tre avslutande frågor.

Bakgrundsfrågorna fick vara inledande i intervjuerna. Frågorna behövde inte komma i den ordningsföljd som de hade i intervjuguiden. Det fanns även utrymme för att ställa ytterligare frågor inom de teman som valts ut, samt att vi hade skrivit med två följdfrågor som vi kunde användas oss utav om behov skulle uppstå.

Under våra intervjuer följde vi vår intervjuguide så långt som det tilläts men en viss variation uppstod vid de olika intervjusituationerna då våra respondenter var mer eller mindre pratsamma. Vi började alla våra intervjuer med att få ett informerat samtycke. Vi upplevde att våra frågor gick att svara på men att vissa krävde lite mer eftertanke. De frågorna var genomgående hos samtliga. Vid de flesta tillfällen ställde vi en fråga och därefter pratade respondenten fritt om sina erfarenheter samt upplevelser kring hur det är att vara socionom med allt vad det innebär. Vi uppfattade aldrig att det uppstod något obehag hos våra respondenter som ledde till att de vägrade svara på någon fråga utan intervjuerna hölls utan avbrott. Samtliga respondenter delade generöst med sig av sina berättelser. Vi avslutade våra

intervjuer med att säkerställa så att våra respondenter inte hade något ytterligare att tilläga samt att de kände sig nöjda med att ha deltagit i vår intervju.

Vid en av våra intervjuer fick vi vetskap om att berörd respondent inte arbetade som socionom i nuläget, fast utbildningen var genomförd sedan något år tillbaka. Trots denna upptäckt valde vi att genomföra intervjun med en viss anpassning av frågor. Det ledde till en liten märklig situation då vår respondents fokus var på något annat än det vi var ute efter och som vi hade användning för med avseende av vårt syfte, likväl relevans för i vår undersökning. Detta var inget vi påpekade men efter transkriberingen av denna intervju beslutade vi oss för att utesluta detta insamlade material för vidare analys likväl ha med i slutresultatet för vår undersökning.

Vi beslöt att vi båda skulle vara närvarande vid samtliga intervjuer. En av oss ställde frågor och den andra förde anteckningar, observerade kroppsspråk eller fångade upp trådar i konversationen som kunde leda samtalet vidare i nya intressanta frågor samt hade koll på tiden så att vi inte överskred den timmen som respondenterna hade avsatt för intervjun.

4.6 Förförståelse

Under hela processen av vår undersökning hade vi i åtanke gällande vår påverkan genom vår förförståelse. Med tanke på att vårt syfte med denna studie var att undersöka hur yrkesverksamma socionomer förstår sin yrkesidentitet, har vi medvetet ansträngt oss för att inte lägga in våra egna värderingar eller tankesätt. Däremot valde vi själva ut de olika teman med frågor till vår intervjuguide efter vad vi tyckte var intressant att analysera utifrån. Eftersom vi båda uppsatsskrivare besitter en hel del år som yrkesverksamma kanske vi visste vad vi skall fråga efter och vilka dilemman samt motgångar som kan ske i en arbetsgrupp.

Jag, Jessica har tidigare arbetat som undersköterska i nästan 20 år, varav 17 år på samma arbetsplats inom hemvården. Under dessa år lärde jag mig betydelsen av att bygga allianser likväl skapa relationer med andra människor, bestående av förtroende likaså förståelse för den andra individen. Jag har i mitt arbete utsatts för diverse situationer där jag tacklat likväl löst problem samt konflikter genom att många gånger fått fatta beslut som jag hoppats blivit det bästa för samtliga parter. Många människor jag träffat har varit i behov av min hjälp och stöttning samt varit i de diverse sinnesstämningar. Deras form av utsatthet likaså sårbarhet har jag alltid varit ödmjuk, lyhörd samt empatisk inför. Att arbeta utifrån ett helhetsperspektiv var

något jag tidigt lärde mig och som jag alltid kommer att ha med mig när det gäller mitt arbete med andra människor.

Jag, Anna är sedan tio år tillbaka jour/familjehem. Att möta barn och föräldrar i den kris de befinner sig i vid ett omhändertagande har lärt mig mycket både om hur andra människor samt jag själv fungerar i jobbiga samt stressade situationer. Förmågan att bygga allianser med de barn som bott hos oss genom åren samt med deras biologiska familj har varit en viktig uppgift för mig i rollen som familjehemsmamma. Har också som familjehemsmamma haft möjligheten att jobba nära socionomer med olika yrkesroller så som utredare, barnsekreterare och familjebehandlare. Detta har gett mig en insikt i det komplexa med att vara yrkesverksam socionom samt vilken skillnad det är på om socionomen är myndighetsutövare eller behandlare. Har även genom mitt samarbete med socionomer lärt mig mycket om hur jag vill eller inte vill vara när det väl är dags för mig att bli en yrkesverksam socionom. Min yrkeskarriär innan jag bestämde mig för att ägna mig åt socialt arbete var som administratör i transportbranschen. Även om jag inte här i första hand jobbade med människor har jag alltid haft kolleger med allt vad det innebär.

Hur själva intervjusituationerna påverkades av vår förförståelse kan man enbart reflektera över. Har våra respondenter medvetet tänkt sig för innan de svarade för att just vi, snart färdiga socionomer med en hel del tidigare erfarenheter satt mittemot eller hade svaren blivit desamma oavsett intervjuperson?

Då vi intervjuat enskilda individer som delgett oss sin historia är vår påverkan av empirin svår att veta på grund av att vi inte har något att jämföra med.

4.7 Metodens tillförlitlighet

En önskan och strävan är att all forskning skall bedrivas sakligt för att resultatet skall bli så trovärdigt som möjligt (Bryman 2011 s.30, Lind 2014 s.115).

Vid utförandet av en kvalitativ undersökning tar Bryman (2011 s.52) upp fyra kriterier som gör den så tillförlitlig som möjligt. Det handlar om trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt styrka/bekräfta. Dock är det svårt att helt uppnå fullständig objektivitet på grund av våra värderingar (ibid). Det är viktigt att kunna påvisa att de regler som finns har följts för att resultatet skall vara *trovärdigt*. Ett tillvägagångssätt kan vara att göra en respondentvalidering

vilket betyder att forskaren gör en återkoppling till sina intervjupersoner i analysen för att säkerställa att inga missförstånd har skett (Bryman 2011 s.354).

Respondentvalidering hade vi i åtanke under vårt analyserande men på grund av att ljudkvaliteten samt tydligheten i svaren var hög förlöpte vår transkribering utan några problem och oklarheter vilket medförde att vi inte prioriterade detta. Det handlar ju även om en försäkran att vi förstått varandra likväl att inga missförstånd skett och utifrån den aspekten hade vi tyckt att det varit önskvärt att göra en respondentvalidering men på grund av tidsbrist valde vi att inte genomföra någon. Detta medförde i sin tur att våra respondenter inte hade någon möjlighet att bekräfta likväl dementera materialet.

För att vi skulle öka tillförlitligheten i vår undersökning följde vi gällande regler, som exempelvis vetenskapliga metoder likväl hade de forskningsetiska principerna i beaktning. Under samtliga intervjuer upplevde vi att våra respondenter hade lite svårt för att svara på frågan som inkluderade begreppet yrkesidentitet och en del blev väldigt fundersamma. Detta påvisade vad vi tidigare skrivit om gällande att begreppet yrkesidentitet kan definieras på många olika sätt samt tolkas på de diverse sätt beroende på vilken person som tillfrågas. Med tanke på att vi transkriberade våra intervjuer i största möjliga mån ordagrant likväl skyndsamt efter intervjutillfällena kunde vi lättare säkerställa att vi uppfattade våra respondenter rätt till skillnad från om vi skulle ha väntat en längre tid och detta påtalar Bryman (2011 ss.354-355) som en viktig del att ha i åtanke.

Vi hade även en förförståelse för de utmaningar som kan drabba den yrkesverksamma socionomen, men var det en fördel eller nackdel? Det vi båda upplevde under intervjusituationerna var ett visst igenkännande då vi båda varit med om liknande händelser på våra tidigare arbetsplatser likväl som att kunskapen finns om vad olika situationer kan göra med en som person. Vår förförståelse gjorde att intervjuerna blev effektiva då vi pratade samma språk. Vi kunde även relatera till vad erfarenhet samt ökad ålder gör med ens trygghet likväl som självsäkerhet men det såg vi enbart som en fördel då det var lätt att ställa följdfrågor när behov uppstod. Med tanke på att vi nyligen avslutat vår verksamhetsförlagda utbildning på socionomprogrammet kunde vi dra nytta av vår förförståelse kring vissa begrepp som socionomer använder sig av i sitt yrke samt svårigheter som ofta uppstår i kontexter där socionomer är ett naturligt inslag tillsammans med hjälpsökande individer. En nackdel med vår förförståelse kunde vara att vi kanske tror oss ha kunskap om "allt" och därmed höll med utan att reflektera en gång extra samt drog egna slutsatser. På så sätt kunde

en del viktiga inslag gå oss om intet och relevanta följdfrågor missas att ställas för att vi undermedvetet trodde oss förstå vad respondenterna var ute efter att förmedla. Under intervjusituationerna var vi nyfikna och öppna för våra respondenters svar och påverkade således inte vad de skulle svara.

Valet av metod hade en viktig aspekt som vi tog hänsyn till och det var vad Lind (2014 s.115) poängterat gällande att metodvalet inte bara styr hur forskningsarbetet skall göras utan även hur arbetet kan granskas av andra i efterhand.

Eftersom syftet i vår studie var att undersöka hur yrkesverksamma socionomer förstår sin yrkesidentitet upplevde vi oss inte se några hinder som skulle kunna påverka tillförlitligheten eller *trovärdigheten*.

Överförbarheten var svår att säkerställa i vår undersökning eftersom det var en kvalitativ metod med ett lågt antal intervjuer vi använde oss av. *Överförbarhet* betydde här att vår genomförda undersökning genom generalisering skulle kunna användas av andra snarlika studier (Lind 2014 s.131, Bryman 2011 s.355). Hur stor relevans det hade i just denna undersökning kan diskuteras då det ju som sagt handlade om sju personer med yrkestiteln socionom och deras berättelser kring hur de förstår sin yrkesidentitet. Det är viktigt vid en kvalitativ forskning att ha en så detaljrik beskrivning av sina forskningsresultat som möjligt då det rör sig om unikt kontextuellt fokus (Bryman 2011 s.355). Individer som tar del av forskningsresultatet får själv bedöma om resultatet är *överförbart* till andra snarlika sammanhang (ibid). I vår aktuella undersökning belyste vi enskilda individers egna upplevelser och erfarenheter vilket gjorde *överförbarheten* svår att bedöma då det med all sannolikhet skulle gett oss annan empiri att analysera om vi valt andra respondenter.

Eftersom vi skulle ha ett granskande synsätt i vår undersökning med ett tydligt redogörande för samtliga steg i processen, kunde vi säkerhetsställa *pålitligheten*. Att kunna påvisa *pålitlighet* är enligt Bryman (2011 s.355) ett tidskrävande arbete eftersom det innebär att gå igenom all empiri som samlats ihop (ibid). Med tanke på att detta moment uppskattades ta lång tid att genomföra avsatte vi gott om tid samt kände oss aldrig stressande för att inte hinna med denna del av vår uppsats.

Den fjärde punkten som vi hade med i beaktning var möjligheten att kunna *styrka och bekräfta* vår undersökning. Vi har på ett tydligt sätt framhävt att vi inte medvetet lät våra egna teorier samt värderingar påverka såväl processen som själva slutsatserna utan vi har agerat i god tro gentemot våra respondenter (ibid). Vi hade detta i åtanke när vi formade vår

intervjuguide, under kodningen samt under analysen genom att ha ett öppet sinne likaså med våra öppna frågor låta våra respondenter prata fritt. Vi lät deras berättelse styra innehållet utan påverkan från oss varav vi därefter plockade ut det vi ansåg ha relevans för vår undersökning.

Med tanke på att vi i vår undersökning var intresserade av att undersöka hur yrkesverksamma socionomer förstår sin yrkesidentitet, valde vi enbart att berätta om syftet innan intervjuerna skulle äga rum och således inte redogöra för alla frågorna i intervjuguiden. Detta medvetna val gjorde vi för att inte leda eller låta våra respondenter tänka ut i förväg vad de skulle svara då våra frågor berörde deras egna erfarenheter samt upplevelser. Vår tanke med intervjuerna var i mångt och mycket att fånga våra respondenter i nuet, i just den kontexten gällande tid och rum likväl den sinnesstämning och mående som var vid aktuell tidpunkt.

4.8 Bearbetning

Efter att vi hade utfört samtliga intervjuer började vi transkribera dem i största möjliga mån ordagrant. För att ha intervjuerna färskt i minne transkriberade vi dem så fort det var möjligt.

Efter transkriberingen lästes intervjuerna igenom för att vi skulle få en helhet över materialet och därefter började vi analysera vår empiri. Vi färgkodade ord/meningar eller citat i våra transkriberade intervjuer som vi ansåg var av relevans. Vidare gjorde vi en sammanställning med allt vårt kodade material.

Vi valde ut de tema som efter flertalet genomläsningar och kodning var dem som framstod tydligast med relevans för vår undersökning likväl som för våra utvalda begrepp ifrån våra teorier. Till slut blev det fem teman vilka var: *erfarenheter och dess betydelse, personliga egenskaper, arbetsuppgifter, reflexivitet samt yrkesrollens betydelse för yrkesidentitet*. Under hela bearbetningsprocessen var vi noga med att inte låta vår förförståelse påverka våra val av utplockad empiri. Efter en hel del överväganden beslutade vi oss för att genomföra en kvalitativ innehållsanalys i vår undersökning, vilken Bryman (2011 s.528) menar på är det vanligaste tillvägagångssättet för att analysera det insamlade materialet vid kvalitativa intervjuer. Vi utgick ifrån våra kodningsteman vid tematiseringen av vår analys.

4.9 Etiska överväganden

Vid genomförandet av vår undersökning förvissade vi oss om att följa de för svensk forskning aktuella etiska principerna. Detta för att skydda de respondenter som deltog i vår

undersökning så mycket som bara var möjligt (Bryman 2011 ss.131-132, Kalman & Lövgren 2012 ss.13-14). Det finns fyra viktiga principer att förhålla sig till vid forskning vilka är informationskravsprincipen, samtyckeskravsprincipen, konfidentialitetskravsprincipen samt nyttjandekravsprincipen (Vetenskapsrådet u.å).

För att uppfylla *informationskravsprincipen* mailade vi ut ett informationsbrev till respondenterna där vi redogjorde för syftet med vår intervju. Vi informerade om att de deltog på helt frivillig basis samt att de hade möjlighet att avbryta intervjun när helst de önskade. Informationsbrevet mailades ut till våra tänkta respondenter i samband med att mötestider avtalats samt att vi vid intervjutillfället gick igenom brevet så inga oklarheter fanns.

Samtyckeskravsprincipen uppfylldes genom att respondenten emottog vårt informationsbrev via mail och därefter gav de oss ett muntligt samtycke till att låta sig bli intervjuade. Våra respondenter fick även ge sitt samtycke till om intervjuerna fick spelas in eller inte genom att vi använde oss av informerat samtycke. Enligt Kvale och Brinkmann (2014 s.107) betyder det att forskaren informerar intervjupersonerna om syftet med undersökningen samt hur den är upplagd i stora drag. Informerat samtycke innebär även att intervjupersonerna deltar frivilligt och har sin fulla rätt att avbryta när som (ibid). Vår tanke med att använda oss av informerat samtycke var att vi innan själva utfrågandet påbörjades tog upp dessa aspekter och spelade in när respektive respondent gett sitt samtycke till sin medverkan i vår undersökning.

När det handlade om *konfidentialitetskravsprincipen* togs detta på fullaste allvar då vår förhoppning var att uppnå största möjliga tillit ifrån respondenterna, likväl att ingen skulle komma till skada på något sätt. Vi var noga med att poängtera att vi anonymiserade deras person vilket innebar att ingen annan kunde identifiera våra respondenter och detta försäkrades ytterligare då samtliga av våra intervjupersoner arbetade på olika arbetsplatser.

Då vi fått hjälp med att hitta våra respondenter ifrån personer vi haft kännedom om sedan tidigare, var såväl vi som våra intervjupersoner medvetna om att minst en annan individ hade vetskap om att eventuella intervjuer skulle äga rum om våra tänkta respondenter tackade ja, men däremot fanns ingen inblick i själva innehållet eller upplägget kring intervjusituationerna. Detta var något vi förde en diskussion kring men fick upplevelsen att det inte spelade någon roll eller fick våra respondenter att tveka inför att vara med i vår undersökning. Vi uppsatsskrivare var noga med att inte lämna ut någon information kring vilka respondenter som tackade ja till att i slutändan bli intervjuade och vara en del av vår undersökning.

När respondenterna kan lita på att intervjupersonerna ger dem största möjliga konfidentialitet så leder det i sin tur till att öppnare likväl ärligare svar vid intervjuer (Kalman & Lövgren 2012 s.14). Samtliga uppgifter som vi inhämtade ifrån våra intervjuer hanterades varsamt samt delades inte med tredje part. Vi säkerställde även noggrant att vi följde personuppgiftslagens (PUL) riktlinjer. Vid redogörelsen i vår kandidatuppsats återgavs inte sådana detaljerade personuppgifter som kunde avslöja identiteten på respondenten.

Till sist hade vi *nyttjandekravsprincipen* vilken vi uppfyllde genom att all vår insamlad empiri enbart användes i forskningssyfte likväl kommer att förstöras efter att vår kandidatuppsats blivit godkänd samt registrerad.

4.10 Arbetsfördelning

Redan från start av denna undersökning har det varit en gemensam arbetsprocess mellan oss båda uppsatsskrivare. Uppsatsens olika avsnitt delade vi upp med hänseende av intresse och styrkor vilket innebar att vi hade huvudansvaret för olika delar men att vi ändå regelbundet delgav den andre av vad som skrivits eller kommits fram till.

Problemformulering samt tidigare forskning hade Anna huvudansvar för medan Jessica ansvarade för metod delen och hitta respondenter likaså boka in tider inför intervjuerna. Jessica stod för merparten av transkriberingarna då Anna fortsatte leta relevanta internationella artiklar till den tidigare forskningen. Teorin läste vi båda och kom fram till gemensamma begrepp med relevans för vår undersökning samt att vi tillsammans utformade syftet likväl som frågeställningarna för vår uppsats.

Vi träffades fysiskt varje vecka för att tillsammans gå igenom vad vi gjort sedan vi träffats senast samt gjorde en planering för vad som skulle göras till nästa gång vi träffades. Under senare skede av processen i form av kodning, analys, abstract, förord och slutdiskussion genomfördes samtliga delar tillsammans. Genom diskussion kom vi fram till hur dessa avsnitt skulle utformas.

5 Resultat och analys

Vi kommer först presentera de olika respondenterna i den utsträckning som man behöver för att följa nedanstående analys och sen vidare kommer vi gå in mer på hur kapitlet är disponerat.

Respondent A är en 25 årig kvinna som arbetat som socionom i 1 ½ år. Är förnärvarande biståndshandläggare.

Respondent B är en 58 åring man som arbetat som socionom i 17 år. Är förvärvarande familjebehandlare.

Respondent C är en 55 åring man som arbetat som socionom i 30 år. Är förnärvarande behandlare.

Respondent D är en 36 åring kvinna som arbetat som socionom i 8 år. Är förnärvarande kurator.

Respondent E är en 45 åring kvinna som arbetat som socionom i 13 år. Är förnärvarande familjerättshandläggare.

Respondent F är en 53 åring kvinna som arbetat som socionom i 9 år. Är förnärvarande boendestödare.

Respondent G är en 33 årig kvinna som arbetat som socionom i 9 år. Är förnärvarande sektionschef.

Utifrån studiens syfte har vi undersökt hur socionomer förstår sin yrkesidentitet. I detta kapitel presenteras uppsatsens resultat integrerat med en genomgående analys utifrån Charles Westins *identitetsbegrepp identital* samt Anthony Giddens *teoretiska ansats sociologisk identitetsteori*.

Analysen kommer fokusera på vår tolkning samt få en djupare förståelse för våra respondenters berättelser.

Det som har framkommit i våra intervjuer presenteras nedan i följande tema: *erfarenheter och dess betydelse, personliga egenskaper, arbetsuppgifter, reflexivitet* samt *yrkesrollens betydelse för yrkesidentitet*. Dessa teman är kopplade till undersökningens syfte om hur

yrkesverksamma socionomer förstår sin yrkesidentitet samt frågeställningarna. Vi kommer med egna ord att redogöra för vår empiri under respektive tema. För att ytterligare framhålla vad våra respondenter sagt kommer vi att presentera citat.

5.1 Erfarenheter och dess betydelse

Flertalet av våra respondenter har innan socionomutbildningen arbetat med människor på något sätt vilket de uppger har hjälpt dem i deras nuvarande yrkesroller. Respondent A som inte varit yrkesverksam under så många år menar på att hon erfarit att genom att samla på sig mer erfarenhet ökat tryggheten i sitt sätt att agera som socionom. Hon blir den socionom hon verkligen vill vara med ökade erfarenheter och den naivitet som fanns när hon kom ut i arbetslivet som nyutexaminerad har försvunnit med åren. Detta håller respondent B med om just att den nyutexaminerade socionomen ofta får en chock över hur verkligheten ter sig. Han håller också med om att den enskilde socionomen med åren skapar sig erfarenhet vilket bringar en större insikt. Ciocănel et al (2018) påtalar att den enskildes yrkesidentitet utvecklas över tid när hen interagerar med såväl kollegor som klienter. Dock menar respondent B på att en risk är att man tar sig själv på för stort allvar samt ”sätter sig på för höga hästar”.

Något respondent E trycker hårt på är att socionomer jobbar med samhällets mest utsatta människor och de förtjänar att bli bemötta med en viss grundkompetens. Respondent E framhåller även betydelsen av ett visst mått på personlig lämplighet hos den yrkesverkamme, vilket hon menar den enskilde socionomen skaffar sig via ökade erfarenheter. Respondent E poängterar i nedanstående citat det med att vad den enskilde varit med om präglar var och en samt skapar olikheter bland oss alla trots att alla innehar samma professionstitel.

Jag tänker att det behövs ett visst mått av personlig erfarenhet att man behöver lite livserfarenhet faktiskt för att möta dom människorna vi möter (Respondent E)

Respondent B framhåller riskerna med erfarenhetsbrist i socialt arbete i följande citat:

[..]tror att oro och osäkerhet gör att man inte alltid möter klienterna på bästa sätt man har inte fått de rätta verktygen än (Respondent B).

Båda ovanstående citat visar på en gemensam inställning till vad respondenterna anser att erfarenheter gör i mötet med klienterna.

Respondent D och E anser likaså att socionomen behöver ha en viss allmänsamhällelig information samt kunskap om vilka interventioner som finns att tillgå likväl vad olika verksamheter kan bidra med och att vårt jobb är att kunna tydliggöra samt representera normer, regler likaså lagar i vårt samhälle. För detta krävs en grundkompetens vilket kommer med erfarenhet inom yrket. Något såväl respondent C som F anser är av betydelse är att gå varsamt fram till en början.

Ju större problematik där e kring en person ju försiktigare ska man va att försöka lösa det för vi vet inte vart öppningen e och vi vet inte var vi ska börja nånstans så därför måste vi lyssna på huvudpersonen var vi börjar och sen så gör vi de (Respondent F)

Gemensamt för samtliga av våra respondenter är att de framhåller vikten av att ta ett steg tillbaka, låta klienten ta plats för att därefter lita till sin förmåga att förse klienterna med de verktyg de behöver för att få till de förändringar som klienten vill skall ske. Genom erfarenhet upplever våra respondenter att de lärt sig att socionomyrket innebär att ha tålmod likaså ha långsiktiga lösningar för att klienternas förändringar skall kunna bibehållas. Respondenterna framhåller även hur viktigt det är att vara ärlig inför sig själv samt klienten om att hen som socionom kanske inte är den rätta för att kunna hjälpa klienten men att då besitta den kunskapen om hur kunna hjälpa klienten vidare till någon annan mer lämplig för att den rätta hjälpen skall kunna erbjudas.

Ovanstående visar väl på det Westin (1989) menar är avsiktligt förvärvade identialer. Den yrkesverksamme socionomen utvecklar sina färdigheter genom möten med brukare/klienter likväl som med kolleger. Den enskilde lär sig med ökade erfarenheter hur och på vilket sätt hen skall visa sin identitet som socionom. Resultaten av dessa avsiktligt förvärvade identialer ger den enskilde socionomen möjlighet att utveckla sin kompetens i hur den enskilde skall bemöta samt agera tillsammans med brukare/klienter och kolleger. Dessa förvärvade identialer är möjliga att "bygga på" genom olika former av fortbildningar.

Det som Giddens (1997) menar är ontologisk trygghet kan också förklara varför våra respondenter framhåller erfarenhet som en så viktig del av socialt arbete. Detta är dock inget som är möjligt att via utbildning bygga på utan här är det verkliga erfarenheter som ökar känslan av trygghet hos den enskilde. Den ontologiska tryggheten karakteriseras ju av

trygghetskänslor baserade på rutiner hos den enskilde. Dock anser vi att detta också kan innebära att den enskilde också känner en otrygghet i situationen, hen har erfarenheter ifrån liknande situationer där utfallet inte blev så bra, då ger ju faktiskt erfarenheterna att den enskilde känner en otrygghet i stället för en ontologisk trygghet i uppkomna situationer.

5.2 Personliga egenskaper

När vi ser till våra respondenters svar så ser vi några egenskaper som de flesta av våra respondenter anser vara viktiga för en socionom. Dessa är bland annat att vara medmänsklig, ha tålmod, vara respektfull, empatisk samt lyhörd. Respondent E framhåller detta i följande citat:

[..]viktigt att också kunna visa på för dom man möter att jag e inte perfekt ja att man e rätt mänsklig (Respondent E).

Hon påtalar betydelsen av att våga visa för sina klienter att även hon inte är mer än människa som har brister likaså gör misstag. Berörd respondent var även noga med att poängtera för sina klienter att ett visst mått av brister är tillåtet samt accepterat men att när det går över gränsen, det är då åtgärder måste vidtagas.

Den enda respondenten som pratar om att vara bestämd likväl inte vara konflikträdd är G som arbetar som chef vilka är egenskaper som kanske just symboliserar eller krävs i den yrkesrollen?

Respondent C pratar om en nyfikenhet som han alltid tar med sig in i jobbet samtidigt som han framhåller följande:

Mycket viktigt att inte vara fördömande, man skall inte fastna i moraliska övertoner, man skall ha förmågan att ta det lugnt att kunna ta ett steg tillbaka och låta folk faktiskt ta ansvar för sina liv (Respondent C).

Han påtalar vikten av att inte jaga efter klienterna utan att det är av betydelse att ge hjälp till självhjälp samt att inte tro sig vara förmer än klienten.

Nedanstående citat från respondent D sammanfattar väl resonemanget hos våra respondenter vad gäller de egenskaper som är viktiga för socionomer:

Jag e nog generellt bra på att lyssna och bra på att eh se olika förklaringar till saker och vara öppen för att det finns flera förklaringar än bara en (Respondent D).

Hon menar på att man många gånger har en vision i början av samarbetet med sin klient men där behövs en medvetenhet om att målen och det gemensamma arbetet kan förändras över tid. Vidare anser respondent D att socionomen behöver vara förändringsbenägen samt lyhörd inför sina klienter.

Respondent A är den enda som vidrör negativa aspekter, vilka hon menar är att man måste vara en speciell människa för att orka stå ut likaså att hon är empatisk men är det ett beslut så är det ett beslut. Hon fortsätter beskriva att hon är väldigt drivande och att det kan uppfattas både som positivt och negativt. Det känns många gånger som om man bryr sig för mycket samt ställer för höga krav på sig själv. Beror detta på att ovannämnda är myndighetsutövare och som i hennes fall innebär dagligt beslutsfattande vilka kan överklagas vid missnöje?

Våra respondenter har då vi pratat om deras egenskaper visat tydligt på det Westin (1989) menar på är avsiktligt uppnådda identialer då valet av yrke är den vanligaste avsiktligt uppnådda identialen. Dessa identialer grundar sig i aktiva val samt någon form av prestationer. Våra respondenter uppvisar det som Westin (1989) menar kan uppstå i en grupp med samma avsiktligt uppnådda identialer nämligen den mentala homogeniseringen, respondenterna resonerar väldigt likartat om vilka egenskaper de anser en socionom skall besitta. Dock så skiljer sig resonemangen mellan vad som är viktigast beroende på om den enskilde är en myndighetsutövande eller en behandlande socionom. De respondenter som var behandlande socionomer uttryckte ofta att de aldrig skulle kunna tänka sig en tjänst som myndighetsutövande socionom vilket vi anser ytterligare påvisar det Westin menar är avsiktligt uppnådda identialer, det blir oförenligt med vem man är att skulle jobba så fyrkantigt som myndighetsutövning i många fall är.

Skillnad mellan de avsiktligt uppnådda identialerna och den ontologiska tryggheten är att den enskilde i det senare fallet inte medvetet styr över de egenskaper som hen har. Med den empiri vi har kan vi inte urskilja om våra respondenter hela livet känt sig manade att bli socionomer utifrån att de haft de egenskaper som är viktiga för en socionom eller om det är egenskaper de erhållit genom aktiva val och erfarenheter i livet så för att få ett svar på detta krävs ytterligare forskning.

5.3 Arbetsuppgifter

Då vi ställde frågor gällande våra respondenters arbetsuppgifter fick vi reda på att det skiljer sig en del åt beroende på vilken yrkesroll respondenterna har trots att samtliga tillhör socionomprofessionen. Den största skillnaden ligger i om de är myndighetsutövande socionomer eller behandlande socionomer. Där fanns även en skillnad i hur de utförde sina arbetsuppgifter då det i mångt och mycket var erfarenheter likväl som de personliga egenskaperna som styrde hur de utförde dem. Detta kopplar vi till hur väl respondenterna känner det Giddens (1997) menar är ontologisk trygghet. Det innebär hur den enskilde hanterar sina arbetsuppgifter utifrån ett på förhand bestämt känslö- och beteende mönster som hen lärt sig genom sitt vardagliga agerande. Respondenter A och E som båda arbetade med myndighetsutövning pratade mycket kring väldigt konkreta likaså förutbestämda arbetsuppgifter där dokumentation upptog en stor del av arbetsdagen vilket ledde till minskad tid med klienterna. Det begränsade handlingsutrymmet med den reducerade budgeten spelade också en stor roll.

Eh empatisk också men asså det är en balansgång mellan den juridiska delen som är väldigt fyrkantig på sitt sätt och som kräver en viss fyrkantighet men att du också kan ha en rundare form i detta också. Du är en socionom du är inte jurist du är en hjälpare som utgår ifrån ett lagsystem (Respondent A).

De respondenter som arbetade med behandlande inslag ansåg sig ha mer handlingsutrymme att själva utforma sin arbetsdag så länge klienterna sattes främst samt att gällande lagar följdes. De hade inga krav på specifika arbetsuppgifter utan i klientmötet utformades upplägget tillsammans med klienten utan att där var något förutbestämt sätt att utföra behandlingen på.

Jag måste kunna lyda min chef och jag måste kunna följa lagen annars har jag inte där att göra asså det är ganska enkelt för jag kan inte hitta på små egna regler för de skapar en jäkla rättsosäkerhet för människor men inom ramar för det måste jag kunna utforma mitt eget arbete (Respondent C).

Ovanstående är det som respondent C uppskattade mest med sin yrkesroll. Övriga behandlande socionomer bland våra respondenter uppgav också att detta var något de såg som en stor fördel.

Respondenterna pratade mycket om att inte tappa fokus på det som var viktigt likväl som orka finnas till där för dem som verkligen var i behov av deras hjälp samt stöttning. De flesta av våra respondenter var rörande överens kring det ökade arbetstrycket med fler klienter, ökande dokumentationskrav samt pressen att leverera resultat. Dock märkte vi av en stor skillnad kring hur de handskades kring denna ökade arbetsbörda med att de mer erfarna av våra respondenter tog det lugnare och stressade inte upp sig på samma sätt som de yngre som kände av pressen av att prestera och därmed hade en tendens att skifta fokus.

De respondenter som jobbade som behandlande socionomer uttryckte även en icke önskan om att jobba med myndighetsutövning.

[..] att det är inget som lockar mig eftersom jag hade nog fått sluta eftersom jag hade tömt alla pengar för jag hade nog varit för generös förstår du (Respondent F).

De anser sig inte vara den person som kunde utföra de arbetsuppgifter som myndighetsutövning medför.

Alla våra respondenter upplevs ha sina egna personliga reflexiva projekt (Giddens 1997) det vill säga hur deras egna yrkesidentitet är kopplad både till yrkesrollen likväl som till hans profession.

Giddens (1997) menar att självets reflexiva projekt är den enskildes förmåga att göra förändringar i sitt sätt att vara mot bakgrund av ny information eller kunskaper, så har de skapat sig en möjlighet att känna tillfredställelse med hur de utför sina arbetsuppgifter. Att de behandlande socionomerna ofta uppgav att de inte skulle kunna tänka sig jobba med myndighetsutövning anser vi också visar på självets reflexiva projekt. Den enskilde reflekterar över om hen är nöjd eller det måste till en förändring och detta gör att möjligheten till att påverka sin framtid infinner sig dvs en person som absolut inte kan tänka sig att jobba med myndighetsutövning kommer ju då att inse att nej detta är inte något jag skall syssla med.

5.4 Reflexivitet

När vi ställde frågor kring reflexivitet rörde det dels hur den enskild individen reflekterar över sina tankar likväl sitt eget agerande/handlande men även behovet av att få reflektera i handledning samt ha stöttning av någon annan individ vid de komplexa situationer som kan uppstå i socionomyrket. Respondenterna med en myndighetsutövande yrkesroll menade på:

Många gånger gör man ju ett jobb som inte uppskattas heller av dom man möter så e det i detta jobbet man får inte mycket creed utan man får ta mycke skit och inte bara från klienterna utan det är förväntningarna ifrån alla andra (Respondent E).

Hon menar på att det inte alltid går att leva upp till kraven alla runtom ställer då det många gånger är väldigt komplexa situationer som den enskilde socionomen är delaktig i.

Respondenter B samt C som båda har många års erfarenhet av socionomyrket resonerar om hur viktigt det är att befinna sig i ett läge där de är på samma nivå som klienterna. Det är av absolut största vikt att inte sätta sig över dem. De upplever att de återkommande får positiv feedback av sina klienter, vilket gör att de känner fortsatt glädje i och för sitt arbete vilket vi anser visar på hur viktigt det är med alliansbyggande i socialt arbete. Citat från respondent B visar väl på problematiken:

Det e så jävla enkelt men ändå så svårt att ge av sig själv (Respondent B).

Han lyfter här fram det komplexa i att arbeta med människor.

Respondent F framhåller hur viktigt det är att reflektera över hur man agerar gentemot brukarna:

Jag brukar tänka såhär att man kan göra fel och det gör man men då kan man bara backa bandet och säga att detta blev fel och vi får göra såhär och såhär och det brukar inte va några problem för då kan man ju förklara vad som hände men att jag liksom blir sann i mig själv och att jag fyller mitt mått det e de (Respondent F).

Här visar respondent F väl på den reflexiva process Giddens (1997) menar ständigt pågår hos individen. Den reflexiva identiteten gör så att hon kan vidmakthålla och forma sin historia i förhållande till situationen.

Respondent C och F lyfter också fram hur viktigt det är att reflektera över hur de kan hjälpa brukarna/klienterna på bästa sätt framförallt om det är så att brukarna/klienterna återkommer gång på gång.

Vi berättar på vårt akademiska eller socionomska vad som behövs och så ska vi gå in och lösa ett problem och då löser vi det år efter år med samma person och det händer ingenting men nu går vi in och försöker förstå ett problem vi pratar enkelt med dom och försöker förstå problemet och så löser vi det tillsammans (Respondent F).

Hon påtalar här ovan hur viktigt det är att ha klienten med sig i besluten som gäller hen. Det är av största vikt att samarbeta med klienten för att sätta upp nåbara mål som den hjälpsökande är villig att genomföra.

Där fanns skillnader hos respondenterna vad gällde deras inställning till handledning. Övervägande var positiva till handledning, chefer samt att ha kolleger att lyfta att utbyta erfarenheter med.

Ja asså jag tror att just nu känner jag att jag har så himla bra eh
liksom utifrån att jag har så bra kollegor som jag kan utbyta erfarenheter med och bra handledare och tänker att för mej har det alltid vatt det viktiga att kunna få utbyte och ha möjlighet att ta det här steget bakåt (Respondent D).

Då vi genom våra samtliga respondenter fått bekräftat för oss att socionomyrket är oerhört komplext samt att de nästintill dagligen står inför tuffa beslut som berör en annan part har vi fått till oss hur viktigt det är med handledning och reflektion. Vi uppfattade utifrån våra respondenters resonemang att de stärktes som individer av att såväl delge som ta emot råd samt stöttning av de diverse slag rörande klienter och arbetet med dem likväl sina kolleger/chefer. En tanke som slog oss var framtidstron hos våra respondenter och att de aldrig föreföll tappa hoppet över sina klienters/brukares förmåga till att resa sig ur en tillsynes hopplös situation. Hur våra respondenter resonerat när vi talat med dem om reflexivitet anser vi visar väl på det Giddens (1997) menar är självets reflexiva projekt. Våra respondenter föreföll i hög grad att reflektera över vad som händer, om de är nöjda med det som händer eller om de måste få till en förändring. Enligt Giddens (1997) visar den enskilde då på hur hen blir medveten om sin livssituation och har därmed möjlighet till att aktivt påverka sin framtid. Detta är ett måste för att den enskilde skall kunna uppnå målet att nå tillfredställelse likväl som att kunna leva livet fullt ut.

5.5 Yrkesrollens betydelse för yrkesidentiteten

Karaktärerna i våra respondenters berättelser kunde tydligt delas upp utifrån deras yrkesroller. Vi kunde se en skillnad mellan myndighetsutövande respektive behandlande socionomer. De förstnämnda menade på att de var olika roller i yrket kontra privat vilket följande citat från respondent A visar:

För mig är det väldigt viktigt jag vill kunna känna att det här är nåt en del eh som jag utövar och som jag är eh men det är ingen fast del hos mig utan det är något som jag kan släppa när jag går hem (Respondent A).

Detta menar ovanstående respondent är på grund av att hon ibland tvingas fatta beslut som hon ej kan stå bakom.

De behandlande socionomernas syn på om de har olika roller i yrket jämfört med privat sammanfattas väl av Respondent F:

Men jag e väldigt nära eh att mitt yrke och min identitet förstår ni det e ungefär som om det går ihop asså det e en och samma person och jag tror inte att man kan ha olika roller (Respondent F).

Ovanstående citat visar på att respondenten i den yrkesrollen hon har idag kan vara sig själv. Detta anser hon är nödvändigt för att vara en bra socionom.

Respondent G berättar att hon i sitt förra jobb tog på sig chefskostymen och tog sedan av den efter arbetsdagens slut. Detta är hon tacksam över att slippa behöva känna i sin nuvarande chefsroll då hon trivs betydligt bättre av att vara närmare den person hon är i det privata. Kan den skillnaden av agerande ha att göra med att hon pratade om en trivsammare arbetsplats med uppgifter likväl beslut hon fattade som hon kunde stå bakom på ett annat sätt än förut?

Något som alla respondenter framhöll som viktigt var det att kunna stå för det man gör och att det inte är professionstiteln som är det viktiga utan det är vad du själv är i yrket.

”Faktiskt har jag inte kunnat identifiera mig speciellt mycket alls just för att saker och ting har varit som de varit jag kände till slut att jag kan inte stå för

det här, jag kan inte stå för det jag gör och de beslut som fattas jag kände till slut att det här få någon annan skriva på för jag kan inte stå för det här om någon frågar för då hycklar jag” (Respondent A)

Denna insikt fick respondent A att till sist säga upp sig och byta arbetsplats.

Då våra respondenter pratar om hur de förhåller sig till sina yrkesroller framstår det som Giddens (1997) benämner som självets berättelse som en bra förklaring till hur våra identiteter skapas samt utvecklas och ibland förändras genom livet. Giddens ger förklaringen att identiteten skapas i samspelet mellan människor vilket våra respondenter ständigt återkommer till, interaktionen med kolleger samt med brukare/klienter.

Det vi kunde se vara det viktigaste i dessa interaktioner är vilken yrkesroll våra respondenter hade inte vilken profession de tillhör.

Giddens menar att den enskilde individen, i detta fallet socionomer, måste skapa en historia om sig själv för att i denna historia kunna grunda sin identitet. Historien kan inte ses som helt sanningsenlig utan den är vad den enskilde väljer att göra den till men får inte ligga för långt ifrån det som har hänt då interaktionen med omgivningen annars blir för svår. Identiteten finns i kapaciteten att vidmakthålla en speciell berättelse om sig själv.

Detta tycker vi visar på det som alla respondenter framhöll som viktigt nämligen att vara stolt över det som utförs i yrkesrollen likaså att den enskilde står upp för det hen är.

Att vi kunde se en tydlig skillnad av karaktärerna i våra respondenters berättelser utifrån deras yrkesroller kopplar vi även till det Westin (1989) menar är avsiktligt uppnådd identital.

Dessa identitaler grundar sig i aktiva val samt någon form av prestationer vilket våra respondenter uppvisar genom att välja yrkesroll. Att vara del av en yrkesgrupp är för det mesta betydelsefullt för utvecklingen av identiteten då den enskilde utvecklar ett gott självförtroende samt en positiv yrkesidentitet. Detta visar återigen på hur viktigt det är för den enskilde att kunna stå för vad hen gör samt att du kan identifiera dig med i din yrkesroll.

6 Slutdiskussion

Vi har genom vår undersökning haft förmånen att få ta del av sju stycken yrkesverksamma socionomers berättelser om hur det är att verka inom socionomprofessionen utifrån ganska

skilda yrkesroller. Dessa berättelser ligger till grund för den analys vi tidigare presenterat. Vårt syfte med denna uppsats var att *undersöka hur yrkesverksamma socionomer förstår sin yrkesidentitet* och våra frågeställningar var följande: *Vad menar yrkesverksamma socionomer att personliga erfarenheter har för betydelse i den enskilde socionomens yrkesidentitet? Hur talar den yrkesverksamme socionomen om sin yrkesroll i relation till sin yrkesidentitet? Hur förhåller sig den yrkesverksamme socionomen till sin profession? Hur upplevs känslan av tillit till sin yrkesidentitet av den yrkesverksamme socionomen?*

De flesta av våra respondenter menar på att man med ökade erfarenheter blir tryggare i sin yrkesroll likväl får en större insikt i vad socionomyrket handlar om. Detta i jämförelse när man som nyutexaminerad socionom kan vara naiv och tror sig kunna rädda alla och inte ha kontroll över hur verkligheten kan se ut. Det krävs en grundkompetens likaså en kännedom kring hur samhället är uppbyggt för att kunna hjälpa sina klienter på bästa sätt och detta menar våra respondenter kommer med ökade erfarenheter.

Vi märkte av skillnader när det kom till de respondenter som arbetade med myndighetsutövning kontra de som arbetade som behandlande socionomer. De med myndighetsutövning pratade om att träda in i en roll där man ibland fick ta beslut som inte var så uppskattade i jämförelse med de yrkesverksamma som arbetade med behandling och som ansåg sig till största del vara den samme person oavsett kontext.

Våra respondenter menar på att man inom socionomprofessionen kan ha många diverse yrkesroller och att det är dem man förhåller sig till och inte professionen i stort. De flesta titulerar sig inte som socionom utan det namn vars yrkesroll man representerar. Yrkesrollen framstår som mycket viktigare än professionstillhörigheten vid skapandet av yrkesidentiteten.

De flesta av våra respondenter var överens om att med mer erfarenheter ökar tilliten likväl tryggheten till sin egen yrkesidentitet och man har lättare för att stå upp för den man är och de uppgifter som är ålagda en.

Resultatet i vår undersökning visar att yrkesidentiteten är något unik för varje enskild individ men det har genom kodning av de transkriberade intervjuerna gått att finna likheter så väl som skillnader vad gäller hur den enskilde förstår sin yrkesidentitet. Under bearbetningen av de transkriberade intervjuerna kom vi fram till att våra respondenter benämnde olika faktorer som var av betydelse för att kunna förstå sina yrkesidentiteter samt kunna utveckla/bibehålla

dem. De faktorerna som vi funnit i deras berättelser har vi valt att kategorisera i fem olika teman:

- *Erfarenheter och dess betydelse:* Vi har i våra respondenters berättelser funnit det även Ciocanel et al (2018) redogör för i sin studie gällande att oavsett yrkesroll har erfarenheter av socialt arbete en stor betydelse för hur den enskilde tacklar komplexa situationer likväl som hur de förhåller sig till sin yrkesidentitet. Vi har fått erfara genom våra respondenter samt tidigare forskning att de nytexaminerade socionomerna förväntas hantera de arbetsuppgifter som blir ålagda dem utan någon ordentlig introduktion samt lämnas ensamma med avancerade arbetsuppgifter. Då så ser vi ett problem i att alldeles för oerfarna individer förväntas ta professionella likväl genomtänkta beslut som för den enskilde klienten kan vara livsavgörande. Vidare har vi erfarit ifrån våra respondenter att även de personliga erfarenheterna spelar en stor roll, vilket även Wiles (2013) påpekar i sin undersökning. Vi ser här att de som har mycket erfarenhet är bättre rustade för socionomyrket då de besitter det Giddens (1997) benämner onkologisk trygghet vilket ger dem de rätta verktygen att agera på ett för klienten bästa sätt.

- *Personliga egenskaper:* Resultatet visar på att samtliga respondenter belyser liknande personliga egenskaper som viktiga för känslan av att man gör ett gott jobb som socionom. Ser man till den tidigare forskningen (Campanini, Frost & Höjer 2012, Wiles 2013) poängterar de enbart social kompetens som den viktigaste egenskapen för en socionom. Våra respondenter framhåller betydelsen av fler egenskaper än social kompetens, bland annat att vara medmänsklig, respektfull likväl lyhörd för att kunna bygga allianser till sina klienter, vilket de påstår är en stor del av socionomyrket. Vi anser att för att kunna vara en kompetent socionom så behövs ovanstående personliga egenskaper då inga erfarenheter kan kompensera vilja och strävan för att göra skillnad för de klienter som socionomen möter.

- *Arbetsuppgifter:* Vi kunde se skillnader gällande hur myndighetsutövande socionomer kontra behandlande socionomer är styrda eller fria att själva utforma sina arbetsdagar. Ett problem vi uppfattade hos de respondenter som var myndighetsutövare var att de får allt mer administrativa uppgifter vilket resulterade i att de hade minskad tid för klientmöte. Vi anser att detta kan bidra till en rättsosäkerhet då beslut fattas utan att klienterna träffats i tillräcklig omfattning. Hos de behandlande socionomerna uppfattad vi att där i princip inte var någon kontroll på hur och när de utförde sina arbetsuppgifter vilket gör att vi ställer oss lite frågande till möjligheten av uppföljning av deras arbete. I tidigare forskning däremot ta det enbart upp

om hur de nytexaminerade socionomerna förväntas kunna hantera arbetet från dag ett utan någon direkt introduktion (Moorhead, Bell & Bowles 2016, Campanini, Frost & Höjer 2012).

- *Reflexivitet*: I vårt resultat har vi sett betydelsen hos våra respondenter av att det ges möjlighet att kunna ta ett steg tillbaka och reflektera över diverse situationer som uppstår. Detta framhåller Giddens (1997) med att den enskilde måste reflektera över framtida handlingar likväl göra ändringar i sitt sätt att vara mot bakgrund av nya informationer eller kunskaper. Detta benämner han som självetts reflexiva projekt. Vidare i vår resultat har vi även kunnat se att kollegers betydelse av stöttning likaså agerande som bollplank är av stor vikt för att orka arbeta vidare inom socionomyrket. Utifrån merparten av våra respondenters utsagor så har vi fått vetskap att det brister när det gäller att avsätta tid för reflektion samt handledning på deras arbetsplatser. Här anser vi att det kan uppstå problem för den enskilde då hen inte får en möjlighet att reflektera samt bearbeta jobbiga och komplexa situationer. Detta kan leda till att de tar jobbet med sig hem på ett osunt sätt och därför inte får den återhämtning som vi anser är nödvändig för att kunna vara en kompetent socionom. Tidigare forskning (Moorhead, Bell & Bowles 2016, Campanini, Frost & Höjer 2012, Wiles 2013) påpekar enbart vikten av att reflektera över sin socionomroll och allt vad det innebär medan våra respondenter även tar upp betydelsen av att reflektera över sitt agerande gentemot sina klienter.

- *Yrkesrollens betydelse för yrkesidentiteten*: I tidigare forskning uttrycker respondenterna i Campanini, Frost och Höjer (2012), Wiles (2013) undersökningar att yrkesidentiteter införlivas i deras personliga identiteter. Detta framhäver även våra respondenter som har yrkesrollen behandlande socionomer medan de som arbetar med myndighetsutövning påstår sig vara olika roller i yrket jämfört med det privata. Vi kan se det som en fördel att yrkesidentiteten är närliggande den personliga identiteten då det är påfrestande för den enskilde att stor del av dagen behöva spela en roll. Vi kan dock även se det problematiskt i att yrkesidentiteten blir ett med den personliga identiteten då det kan göra så att den enskilde har svårt att separera det professionella från det privata.

Vi har genom resultatet av vår undersökning dragit slutsatsen att de fem utvalda teman är viktiga för den enskilde socionomen i att förstå sin yrkesidentitet. De flesta menade på att erfarenheter likaså personliga egenskaper hade skapat deras identitet samtidigt lyfte dem fram att valet av yrkesrollens också haft betydelse för utvecklandet av deras yrkesidentiteten. Tack vare vår undersökning har vi fått en djupare förståelse för hur komplext socionomyrket är

oavsett yrkesroll samt att förhållningsättet gentemot socionomprofessionen är ganska vagt. Det är inga av våra respondenter som uppger att deras yrkesroll är socionom utan till exempel biståndshandläggare, familjebehandlare samt sektionschef. Detta gör att socionomyrket fortfarande framstår som en semiprofession.

Efter att vi gått igenom resultatet av vår undersökning har det uppstått en del frågor och funderingar som hade varit av intresse att följa upp. Det skulle varit intressant att ta reda på om våra respondenter tror att de fötts till ”socionomer” med sina specifika egenskaper som eventuellt krävs i yrket eller om man växer in i rollen. Vidare hade det varit spännande att se på vilket sätt yrkesidentiteten hos våra respondenter hade påverkats om de hade bytt yrkesroll med varandra. Vi fick upplevelsen av att man som socionom alltid bär på en viss osäkerhet inför de komplexa situationer som kan uppstå inom socionomyrket oavsett hur länge de har arbetat på fältet men att det absolut inte behöver vara till en nackdel. Det hade varit intresseväckande att få mer utvecklande svar kring hur de handskas med denna osäkerhet.

Utifrån våra respondenters berättelser har vi fått en ökad insikt om hur svårdefinierad yrkesidentiteten är samtidigt som den framstår som väldigt betydelsefull för den enskilde yrkesverksamme socionomen. Alla kloka ord vi fått till oss från våra respondenter kommer vi ta med oss när det väl är dags för oss att bli yrkesverksamma socionomer.

7 Referenslista

- Brante, Thomas (2009) Vad är en profession-teoretiska ansatser och definitioner. I Lindh, Maria (Red): *Vetenskap för profession. Rapport 8*. Borås: Högskolan i Borås.
- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Andra uppl. Malmö: Liber.
- Campanini, Annamaria, Liz Frost & Staffan Höjer (2012) Educating the New Practitioner: The Building of Professional Identities in European Social Work. *Revista de Asistenja Sociala*, anul XI, nr. 1/2012, pp. 33-47.
- Ciocănel Alexandra, Florin Lazăr, Shari Munch, Cara Harmon, Georgiana- Cristina Rentea, Daniela Gaba & Anca Mihai (2018) Helping, mediating, and gaining recognition: The everyday identity work of Romanian health social workers. *Social Work in Health Care*, 57:3, 206-219.
- Eriksson-Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2015) Intervjuer i Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Giddens, Anthony (1996) *Modernitetens följder*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Giddens, Anthony (1997) *Modernitet och självidentitet*. Göteborg: Daidalos.
- Giddens, Anthony (2007) *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Jacobsson Katarina, Joakim Telander & David Wästerfors (2010) *Sociologi för socionomer. En stående inbjudan*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Josefsson, Cristina (2017) *Med bredden som spets. Om socionomers yrkesidentitet*. Stockholm: Idealistas Förlag
- Kalman, Hildur & Veronica Lövgren (2012) Etik i forskning och etiska dilemman i Hildur Kalman & Veronica Lövgren (red.) *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups.
- Kvale, Steinar & Svend Brinkman (2014) *Den kvantitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Lind, Rolf (2014) *Vidga vetandet*. Lund: Studentlitteratur
- Merriam, Sharan B (1994) *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur

Moorhead Bernadette, Karen Bell och Wendy Bowles (2016). Exploring the Development of Professional Identity with Newly Qualified Social Workers. *Australian Social Work*. Vol. 69, No. 4, 456–467.

Morén, Stefan (2010) Att studera socialt arbete: vadan och varthän? I Gunbritt Sandström (Red.) *Att vara socionom: från utbildad till erfaren*. Lund: Studentlitteratur AB.

SFS 1998:204. *Personuppgiftslag*

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*

Svensson, Kerstin, Eva Johansson, & Leili Laanemets (2008). *Handlingsutrymme Utmaningar i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.

Svensson, Peter (2015) Teorins roll i kvalitativ forskning i Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Svensson, Peter och Göran Ahrne (2015) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt i Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Thunborg, Camilla (1999) *Lärande av yrkesidentiteter. En studie av läkare, sjuksköterskor och undersköterskor*. Diss. Linköpings universitet. Linköping: Unitryck, Roland offset.

<http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1159297/FULLTEXT01>

Vetenskapsrådet (u.å) *Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Westin, Charles (1989) *Tortyr och existens*. Göteborg: Korpen.

Widerberg, Karin. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

Wiles, Fran. (2013). ‘Not Easily Put Into a Box’: Constructing Professional Identity. *Social Work Education: The International Journal*, 32:7, 854-866.

8 Bilagor

8.1 Bilaga 1

Informationsbrev

Hej!

Vi är två socionomstuderande, Jessica och Anna, på Socialhögskolan vid Lunds universitet. Vi skall nu skriva ett självständigt examensarbete, kandidatuppsats vars syfte är att undersöka hur du som socionom ser på och förhåller dig till din yrkesidentitet.

Intervjun kommer att utgå ifrån dina erfarenheter och upplevelser inom ditt yrke som socionom. Frågorna kommer vara öppna och där du tillåts prata relativt fritt samt att det ges möjlighet för följdfrågor.

Intervjun beräknas ta ca 60 minuter och vi kommer gärna till dig för att genomföra intervjun. Vi vill poängtera att medverkan i studien är frivilligt samt att du själv bestämmer om du vill avbryta din medverkan. För att inte missa viktig information kommer intervjun att spelas in. Vi har avsatt tid för intervjuerna i veckorna 15 och 16. Kom gärna med förslag på dag och tid! Vi har även möjlighet att träffas efter kontorstid om det passar dig bättre.

Examensarbetet är planerat enligt forskningsetiska regler. Uppgifter som kan identifiera enskilda personer kommer inte att registreras samt att materialet från intervjun kommer att förstöras när uppsatsen godkänts. Examensarbetet kommer att publiceras på Lubsearch då det är godkänt. Vill du ta del av uppsatsen kommer du ha möjlighet till det, den förväntas vara klar i juni 2018. Om du har några frågor om vår studie eller önskar göra kompletteringar efter utförd intervju får du gärna kontakta oss.

Tack på förhand

Vänliga hälsningar//

Jessica Bjurberg

Anna Engblom

Handledare: Mikael Sandgren

8.2 Bilaga 2

Intervjuguide

Bakgrundsfrågor

1. Ålder?
2. Erfarenheter av socialt arbete innan utbildningen?
3. Antal år som yrkesverksam socionom?
4. Vidareutbildning efter avslutad socionomutbildning?
5. Socionomkarriär?

Arbete/arbetsuppgifter

6. Hur länge har du arbetat på nuvarande arbetsplats?
7. Beskriv kort en vanlig arbetsdag (för att få fram vilka sammanhang/aktiviteter den är en del av)

Yrkesroll

8. Vilka är dina viktigaste uppgifter som socionom i din nuvarande yrkesroll?
Följdfråga: Vilken är den viktigaste uppgiften för socionomer överlag?
9. Om du skulle sammanfatta socionomyrket med några ord vilka ord skulle du då använda?
10. Hur har arbetssättet för socionomer inom din yrkesrollsgrupp förändrats under dina år som socionom?

Självbild

11. Hurdan är du som socionom?
12. Hurdan tror du att du blir i framtiden som socionom med ytterligare erfarenheter?
13. Hur skiljer du dig ifrån andra socionomer?
14. Hurdan socionom skulle du vilja vara?

Följdfråga: Vad är det som hindrar dig från att vara en sådan socionom?

Yrkesidentitet

15. Vilka krav på personliga egenskaper ställer du i ditt arbete som socionom?

16. Vilka förväntningar har du på dig själv i arbetet?
17. Hur identifierar du dig med ditt yrke?
18. När upplevde du att du hade identifierat dig med din yrkesroll?

Följdfråga: Vad fick dig att göra det?

19. Den bild av dig själv som yrkesverksam socionom under utbildningen hur väl stämmer den överens med bilden du har av dig som socionom idag?
20. Vad är yrkesidentitet för dig?

Avslutande frågor

21. Varför valde du att utbilda dig till socionom?
22. Vad tycker du är svårast med att vara socionom?
23. Finns det någon fråga du tycker vi missat att ta upp?

Om det är något du kommer på i efterhand eller undrar över något så får du gärna höra av dig till oss.